

MBU - Rådmandsmøde (Rådmandsmøde)

08-03-2022 09:15 - 11:30

Via Teams

Information: Deltagere:

Hans van Binsbergen
Helle Bach Lauridsen
Karina Møller
Lisbeth Schmidt Andersen
Martin Østergaard Christensen
Nikolaj Harbjerg
Ole Kiil Jacobsen
Rasmus Ellermann-Aarslev
Stefan Møller Christiansen
Susanne Hammer-Jakobsen
Susanne Holst
Thomas Medom

Pkt. 2: Tid: 10 min. Deltagere: Anne Marie Due Schmidt, Anne Østergaard og Morten Lynggaard Staal

Pkt. 3: Tid: 15 min. Deltagere: Mette Søberg, Hans Slot Kristoffersen, Jesper Callesen og Astid Yates og Anne Fisker

Pkt. 6: Tid: 15 min. Deltagere: Mette Søberg, Kamilla Rytter Dahlstrøm og Claus Picard

Pkt. 7: Tid: 10 min. Deltagere: Mette Søberg

Pkt. 8: Tid: 30 min. Deltagere: Karina Corneliusen, Helle Klinge, Cathrine Garbers og Rikke Slot

Indhold

Punkt 1: Godkendelse af referat	1
Punkt 2: Notat om fælles MBU-ansøgning til pulje til etablering af ladeinfrastruktur (MØC).....	1
Punkt 3: Introduktionsmateriale til BU-Udvalget om fritidstilbuddene i SFO og UngiAarhus (OKJ).....	1
Punkt 4: Forberedelse til byrådsmøde den 9. marts 2022.....	1
Punkt 5: Eventuelt	1

Punkt 1: Godkendelse af referat

Punkt 2: Notat om fælles MBU-ansøgning til pulje til etablering af ladeinfrastruktur (MØC)

Tid: 10 min. Deltagere: Anne Marie Due Schmidt, Anne Østergaard og Morten Lynggaard Staal

Punkt 3: Introduktionsmateriale til BU-Udvalget om fritidstilbuddene i SFO og UngiAarhus (OKJ)

Tid: 15 min. Deltagere: Mette Søberg, Hans Slot Kristoffersen, Jesper Callesen og Astid Yates og Anne Fisker

Punkt 4: Forberedelse til byrådsmøde den 9. marts 2022

Punkt 5: Eventuelt

MBU - Rådmandsmøde (Rådmandsmøde)

02-03-2022 09:30 - 11:00

Via Teams

Information:

Deltagere:

Hans van Binsbergen

Helle Bach Lauridsen

Karina Møller

Lisbeth Schmidt Andersen

Martin Østergaard Christensen

Nikolaj Harbjerg

Ole Kiil Jacobsen

Rasmus Ellermann-Aarslev

Stefan Møller Christiansen

Susanne Hammer-Jakobsen

Susanne Holst

Thomas Medom

Pkt. 4: Tid: 30 min. Deltagere: Martha Berdiin, Lisa Balch Frisgaard, Thomas Runge Nørtoft, Anita Frost, Cecilie Sandkvist Hansen, Julie Kirstine Birch, Gitte Skuldbøl Jørgensen, Anders Hovmark

Pkt. 5: Tid: 15 min. Deltagere: Martha Berdiin, Martin Klejs Skøtt, Anders Hovmark, Henrik Larsen og Cecilie Arnoldi

Indhold

Punkt 1: Godkendelse af referat	1
Beslutning for Punkt 1: Godkendelse af referat	1
Punkt 2: Forberedelse til udvalgmøde den 2. marts 2022	1
Beslutning for Punkt 2: Forberedelse til udvalgmøde den 2. marts 2022	1
Punkt 3: Eventuelt	1
Beslutning for Punkt 3: Eventuelt	1

Punkt 1: Godkendelse af referat

Beslutning for Punkt 1: Godkendelse af referat

Referatet blev godkendt.

Punkt 2: Forberedelse til udvalgmøde den 2. marts 2022

Beslutning for Punkt 2: Forberedelse til udvalgmøde den 2. marts 2022

Mødet blev kort vendt.

Punkt 3: Eventuelt

Beslutning for Punkt 3: Eventuelt

MØC og TM orienterede om workshopen om bredere børnefællesskaber

BU-cheferne orienterede om hverdagen i skoler og dagtilbud efter restriktionerne er ophørt.

Beslutningsmemo

24. februar 2022

Side 1 af 5

Emne Notat om Fælles MBU-ansøgning til pulje til etablering af ladeinfrastruktur

Til Rådmand for Børn og Unge

BØRN OG UNGE

Økonomi og Administration
Aarhus Kommune

1. Hvorfor fremsendes forslaget?

Notatet fremsendes for at orientere rådmanden, om igangværende proces omkring etablering af ladestanderinfrastruktur i Børn og Unge og implementering af Aarhus Kommunes ladestanderstrategi, der er foranlediget af nyt lovkrav om etablering af ladestandere ved kommunale bygninger inden 2025.

Planlægning

Grøndalsvej 2
8260 Viby J

Direkte telefon: 41 87 24 19

2. Indstilling – hvad skal der tages stilling til?

Orientering om Børn og Unges håndtering af lovkrav om etablering af ladestandere til el-biler og el-køretøjer ved bygninger med mere end 20 p-pladser inden 2025. Herunder procedure for ansøgning om tilskud fra fælles pulje til etablering af ladestandere i Aarhus Kommune, behovsafklaring i Børn og Unge og opmærksomhedspunkter afledt af lovkravet.

Direkte e-mail:
enos@aarhus.dk

Sagsbehandler:
Anne Østergaard

3. Hvilke ændringer indebærer forslaget?

Baggrund

Den 10. marts 2020 trådte Bekendtgørelsen om forberedelse for og etablering af ladestandere i forbindelse med bygninger (BEK nr. 181 af 05/03/2020: [B20200018105.pdf](#)) i kraft. Det betyder, at Aarhus Kommune som bygningsejer inden 2025 skal etablere (og i nogle tilfælde forberede for ladestandere) ved a) eksisterendebygninger med mere end 20 p-pladser og b) ved bygninger med mere end 10 p-pladser i forbindelse med nybyggeri og ombygning¹.

Den 29. april 2020 har Byrådet afsat 15 mio. kr. til etablering af ladestandere til opladning af kommunale el-biler og el-køretøjer ved kommunens bygninger (jf. bilag 3). Teknik og Miljø har udarbejdet en samlet strategi for ladestandere (jf. bilag 1), herunder et fælles udbud af rammeaftale og en ansøgningsprocedure for, hvordan bygningsejere kan ansøge om tilskud til etablering af ladestandere. Det vurderes umiddelbart af Teknik og Miljø, at de 15 mio. kr. ikke vil være tilstrækkeligt. Derfor skal ansøgningerne også bidrage til præcisering af kommunens samlede behov samt en evt. prioritering af midlerne.

¹ Ladestanderbekendtgørelsen: Stk. 2. Bygninger med mere end 10 parkeringspladser, der ikke er beboelsesbygninger, som gennemgår en større ombygning, skal etablere mindst 1 ladestander i tilknytning til parkeringspladsanlægget og forberede mindst hver femte ombyggede parkeringsplads til ladestandere.

I øjeblikket er det kun muligt at installere ladestandere til det behov, der eksisterer i forbindelse med kommunens egne el-biler og el-køretøjer, da kommunalfuldmagten begrænser kommunens muligheder for at stille ladestandere til rådighed for offentligheden. Når kommunerne ikke selv har et behov, må ladestanderne ikke åbnes for medarbejdere og borgere. Der afventes lovændring i foråret 2022, der kan lovliggøre etablering af offentligt tilgængelige ladestanderpladser på kommunale arealer.

24. februar 2022

Side 2 af 5

Ansøgningsprocedure

Teknik og Miljø er i gang med at udarbejde et fælles udbud af en rammeaftale, der indeholder ladestander- og installationsarbejde. Udbuddet forventes gennemført medio 2022. Der er udsendt et ansøgningsskema (jf. bilag 2) til alle bygningsafdelinger, der giver mulighed for at søge tilskud til etablering af kommunale ladestandere. Skemaet bidrager både til at afdække det aktuelle behov (på hvilke adresser er der tilknyttet eller vil der blive tilknyttet el-biler) og giver overblik over det samlede lovpligtige behov.

Børn og Unge, Planlægning, har indsendt en fælles ansøgning for Børn og unges bygninger baseret på en indledende screening af bygningsporteføljen, for at vurdere omfanget af bygninger, hvor Børn og Unge vil blive mødt med et krav om at etablere og forberede for ladestandere inden 2025. Ansøgningen indeholder også en beskrivelse af de adresser, hvor der er et aktuelt eller kendt behov grundet allerede tilknyttede kommunale el-biler eller planlagt udskiftning/anskaffelse indenfor 2 år. Disse adresser vil blive prioriteret først i en eventuel etapevis tildeling af tilskud.

Det er forudsat:

- at majoriteten af Børn og Unges bygningsportefølje bestående af ca. 450 bygninger (daginstitutioner, specialskoler, klubber, pæd. ledet legepladser og tandklinikker og øvrige bygninger) har færre end 20 p-pladser og derfor ikke vil blive mødt med et krav om etablering af ladestander². Det vurderes dog at ca. 5% af bygningerne har mere end 20 p-pladser
- at alle skoler har mere end 20 p-pladser og derfor vil blive mødt af krav om etablering af ladestander inden 2025
- at de eksisterende firmabiler i Børn og Unge, opgjort til 110 i 2020, gradvist vil blive udskiftet til fossilfri køretøjer³ og der derfor vil være behov for ladestanderkapacitet til ca. 1-2 el-firmabiler pr. tilknytningsadresse (primært skoler og klubber).

Teknik og miljø har beskrevet 5 forskellige fremtidige ladestanderscenerier baseret på brugernes behov og opladningssituationer (jf. bilag 2.1), som ansøgere skal vælge mellem.

² Kun krav ved større ombygning og ved alle nybyggede institutioner med mere end 10 pladser

³ Størstedelen, ca 79, er registreret som personbiler, og bør udskiftes med fossilfri køretøjer inden 2025 (jf. målsætning i Grøn Transportplan, fase 2). De resterende køretøjer (27 varevogne og 3 busser op til 50 personer) udskiftes løbende som del af almindelig udskiftningstakt og når der findes et bredt udvalg.

Børn og Unges ladestander behov

24. februar 2022

Side 3 af 5

På baggrund af den indledende screening samt tilkendegivelser fra administrative ledere og ledere i Ung i Aarhus, om aktuelt behov i forbindelse med anskaffelse/udskiftning af el-køretøj, er vurderingen at Børn og Unge vil have behov for etablering af ladestander ved ca. 62 bygninger:

Bygninger med behov for etablering af ladestander for at imødekomme lovkrav inden 2025. Der er p.t. ikke tilknyttet el-bil eller plan om udskiftning inden 2025.	36 skoler Ca. 20 daginstitutioner (5%)
Bygninger med aktuelt behov for etablering af ladestander pga. opladningsbehov for kommunale el-biler/-køretøjer	6 skoler: <ul style="list-style-type: none"> • Tranbjerg Skole (Grønløkke Allé) • Bavnehøjsskole • Læssøsgade skole (UiA sydvest) • Gammelgårdsskolen • Holme skole • Langagerskole (behov for yderligere 1 dobbeltladestander)
Bygninger hvor der allerede er etableret ladestander	2 skoler: <ul style="list-style-type: none"> • Langagerskolen (1 dobbeltladestander) • Søndervangskolen (2 dobbeltladestander)
Bygninger med igangværende anlægsprojekter, hvor der etableres ladestander samt forberedes for ladestander (hver femte ombyggede/nyetablerede p-plads)	4 skoler: <ul style="list-style-type: none"> • Højvangskolen • Solbjergskolen • Skovvangskolen • Katrinebjergskolen

Ved nye skoler og daginstitutioner etableres der ladestanderpladser og/eller forberedes med tomrør for ladestanderpladser i overensstemmelse med bekendtgørelsen.

Hovedparten af ladestanderpladser vil høre til ladestandersituation 2 el. 4 (behov for opladning af tjenestebiler/varevogne, jf. bilag 2.1). Flere daginstitutioner, der bliver mødt med kravet, vil dog ikke have tilknyttet tjenestebiler og vil derfor ikke have eget opladningsbehov (ladestandersituation 5). Her vil offentliggørelse af ladestanderen være relevant, så medarbejdere, brugere og naboer kan benytte sig af ladestanderpladsen. Denne situation afventer førnævnte lovændring i foråret 2022.

Børn og Unges ansøgning er fremsendt til Teknik og Miljø 4/2-2022 og afventer resultat af udbud og fordeling af tilskud fra puljen til etablering af ladestander.

4. Økonomiske konsekvenser af forslaget

Overvejelser ift. ladestandersituationen fremadrettet

Aarhus Kommunes ladestanderstrategi afføder en stor opgave for Børn og Unge. Næste skridt i implementeringen af ladestanderstrategien i Børn og Unge bliver en grundigere screening af alle adresser med daginstitutioner, klubber, tandklinikker m.m. for at få afdækket, præcis hvor vi har bygninger, der vil blive mødt af lovkrav samt at få afdækket eksisterende forhold på alle berørte adresser herunder el-kapacitet og -installationer samt mulig placering af ladestander.

På nogle adresser (primært skoler), vil der være mulighed for at kunne tilslutte ladestander til eksisterende el-installationer. På andre adresser vil det kræve, at eksisterende el-installationer opgraderes, evt. ny el-installation. El-arbejdet forventes indeholdt i rammeaftalen. Der ligger samtidig en større opgave ift. koordinering og planlægning, der skal placeres.

Tilskud fra den fælles pulje i Teknik og Miljø vil formodentligt ikke dække alle omkostninger eller det samlede ressourceforbrug. Der vil forventeligt kunne ansøges om et grundbeløb (afhængig af hvilken ladestandersituation, der skal etableres) og 50% til ekstra omkostninger forbundet med etablering (f.eks. hvis el-kapaciteten skal udvides, terrænarbejde e.l.) (jf. bilag 2.2). De resterende omkostninger skal evt. dækkes af Børn og Unge.

Fra Teknik og miljø er der allerede en forventning om, at den afsatte pulje på 15 mio. kr. ikke kan dække omkostningerne til etablering af de fornødne, lovpligtige ladestander.

5. Videre proces og kommunikation

Overvejelser ift. evt. offentliggørelse af MBU-ladestander

Som beskrevet, afventes der lovændring ift. det kommunale handlerum og muligheden for at stille kommunale ladestander til rådighed for offentligheden (medarbejdere, brugere, naboer).

Hvis dette bliver muligt, vil det være relevant for Børn og Unge at tage stilling til, om man ønsker at offentliggøre MBU ladestander 1) der hvor man grundet lovkrav skal etablere ladestander men ikke har tilknyttet tjenestebil og 2) om man vil bidrage til udrulning af ladestanderinfrastruktur ved at lade private leverandører opstille og drifte ladestanderpladser på Børn og Unges matrikler. Der har allerede været henvendelser herom fra Clever og Aura ifm. Frederiksbjergskolen samt Tilst Aktiv Center. Teknik og Miljø, Mobilitet arbejder på hvordan en fremtidig aftalemodel kan udformes.

Etablering af offentligt tilgængelige ladestanderpladser på Børn og Unges bygninger kan dog medføre krav om kortidsparkering, placering og tilgængelighed m.m. der kan have konsekvenser for lokale parkeringsforhold for medarbejdere og brugere af bygningerne.

Når der foreligger afklaring omkring lovgrundlaget og retningslinjer for etablering af offentligt tilgængelige ladestander på kommunalt areal samt udmøntning af puljen til etablering af ladestander til opladning af kommunale

24. februar 2022

Side 4 af 5

el-biler og el-køretøjer ved kommunens bygninger, fremsendes orientering til rådmanden og evt. relevante beslutningspunkter.

24. februar 2022
Side 5 af 5

Bilag

- Bilag 1: Strategi for ladestandere til elbiler
- Bilag 2: Ansøgningsskema ladestandere til elbiler 2021
- Bilag 2.1: Opladertider og Scenarier
- Bilag 2.2: Tilskud og ansøgningsprocedure
- Bilag 3: Indstilling – godkendelse af ladestanderstrategi

Strategi for ladestandere til elbiler

26. oktober 2020
Side 1 af 9

Politisk målsætning

Aarhus Kommune ønsker at være CO₂-neutral i 2030. Øget brug af elbiler vil bidrage til indfrielse af målsætningen, og er der er derfor brug for en strategi i forhold til etablering af elladestandere til elbiler ved kommunale ejendomme. Behovet forstærkes af nye lovkrav om etablering af elladestandere ved bygninger.

Byrådet har afsat i alt 35 mio. kr. til etablering af ladeinfrastruktur til elbiler gennem opstilling af ladestandere ved kommunale bygninger. Heraf er 12,9 mio. kr. disponeret til etablering af ladeinfrastruktur til el-bybusser.

Udbygningen af ladeinfrastruktur til kommunale biler skal ske i sammenhæng med en generel strategi for udbygning af ladeinfrastruktur. Midlerne udmøntes efter forudgående drøftelse i den tværgående bygningskoordineringsgruppe.

I det efterfølgende fremlægges fem situationer for at komme i mål med Byrådets ambition og de nye lovkrav.

Grøn mobilitet / Grøn transportplan

Med Klimaplan 2016-2020 vedtog Byrådet, at Aarhus Kommunes egen transport skal være fossilfri i 2030. Med budget 2020 besluttede Byrådet at skærpe denne målsætning, så Aarhus Kommunes egen flåde skal være omstillet til fossilfri drift senest ultimo 2025, og at indkøbt transport skal være fossilfri i 2030. Bybusser skal køre fossilfrit i 2027.

Af Grøn transportplan fase 2, fremgår roadmap for vejen mod fossilfri transport.

Ladestanderbekendtgørelsen

Pr. 10. marts 2020 trådte "Bekendtgørelse 2020-03-05 nr.181 om forberedelse til og etablering af ladestandere i forbindelse med bygninger" i kraft - i daglig tale "Ladestanderbekendtgørelsen".

Ladestanderbekendtgørelsen stiller krav om, at der etableres mindst én ladestander i følgende tilfælde:

- 1) Bestående bygninger, der ikke er beboelsesbygninger, med mere end 20 parkeringspladser.
- 2) Større ombygning af bygninger med mere end 10 parkeringspladser.

TEKNIK OG MILJØ

Fællesadministrationen MTM
Aarhus Kommune

Bygninger Projekter og Bæredygtighed

Karen Blixens Boulevard 7
8220 Brabrand

Direkte telefon: 29 20 86 02

E-mail:
ejendomme@mtm.aarhus.dk
Direkte e-mail:
bese@aarhus.dk
www.aarhus.dk

Sagsbehandler:
Bente Damsgaard Sejersen

3) Nybyggeri med mere end 10 parkeringspladser.

26. oktober 2020
Side 2 af 9

Ved ombygninger skal ladestandere etableres i forbindelse med udførelsen af ombygningsarbejderne. Der er dog ikke krav om etablering af ladestandere, hvis omkostningerne til etablering af ladestandere overstiger 7% af de samlede ombygningsomkostninger.

Ved nybyggeri skal ladestandere etableres i forbindelse med udførelsen af byggeriet.

Ved bestående bygninger med mere end 20 parkeringspladser skal ladestandere etableres senest den 1. januar 2025.

For Aarhus Kommune betyder dette, at man ved alle ny- og ombygninger skal forholde sig til etablering af ladestandere. Ved byggerier med mere end 10 parkeringspladser skal der etableres én ladestander, og derudover forbedres for ladestandere pr. hver femte parkeringsplads derefter.

Ved bestående bygninger med mere end 20 parkeringspladser, skal der senest den 1. januar 2025 etableres mindst én ladestander. Der findes ingen datagrundlag over antal parkeringspladser til bygningerne

Ladestandere skal være bestykket med min. ét stk. type 2 stikforbindelse (som er det mest udbredte), eller alternativt en såkaldt Combo 2 stikforbindelse (et type 2 stik, kombineret med jævnstrømsladestik).

Generelt

Det er bygningsejeren eller projektlederens som etablerer ladestandere. Ud fra nedenstående scenarier fastlægges det ønskede antal og type af ladestandere, og derefter udføres en analyse af bygningens nuværende maksimale elforbrug og belastning, set i forhold til den disponible elforsyning til bygningen, og evt. disponible reserver i stikledning og tavler.

Vælges en løsning hvor der lades om natten, og hvor ladestanderne er tilknyttet en bygning, som er begrænset i elforbrug om natten, kan der vælges en løsning, hvor der først vil være strøm på ladestanderne, når der er kapacitet fra bygningen. Dermed udnyttes elkapaciteten, og udgiften til supplerende kapacitet nedbringes.

Ved opstilling af flere ladestandere fra samme selskab/producent, kan der via en intern kommunikation mellem standerne opnås en optimering af effektbehovet, ved hjælp af en indbygget belastningsbalancering. Ved denne feature, vil man ved tilslutning af de første biler have fuld ladeeffekt. Når der er tilsluttet biler svarende til installationens maksimale kapacitet, sænkes ladekapaciteten i alle standere, så installationens maksimale kapacitet ikke

overskrides. På denne måde optimeres elforsyningsbehovet i forhold til antal samtidigt ladende biler.

26. oktober 2020
Side 3 af 9

Situationer

Situation 1:

Behov: Bygningen har ikke fasttilknyttede tjenestebiler med ladebehov. Der etableres ladestander(e), for at opfylde kravene jf. Ladestanderbekendtgørelsen.

Eksempler 1: Nybyggede børneinstitutioner, rene administrationsbygninger med 10 p-pladser eller flere.

Løsning: Der etableres 1 stk. dobbelt /22kW (2 x 11kW) ladestander, og forberedende tomrørsinstallation til hver påbegyndt fem stk. p-pladser udover 10 p-pladser. Det undersøges, om der i bygningen er disponibel effekt, ved sammenligning af maksimal aftaget effekt det seneste år. Hvis der er minimum 30kW disponibel i installationen, og at installationen kan udføres uden at skulle udskifte tavle eller stikledning, tilsluttes den nye ladestander den eksisterende elinstallation.

Eksempel 2: Eksisterende bygninger med mere end 20 p-pladser

Løsning: Der etableres 1 stk dobbelt / 22 kw (2x11kW) ladestander. Det undersøges, om der i bygningen er disponibel effekt, ved sammenligning af maksimal aftaget effekt det seneste år. Hvis der er minimum 30kW disponibel i installationen, og at installationen kan udføres uden at skulle udskifte tavle eller stikledning, tilsluttes den nye ladestander den eksisterende elinstallation.

For begge eksempler gælder, at hvis der er mindre end 30kW disponibeleffekt, eller hvis elarbejderne fordyres af f.eks. opgradering af stikledning eller tavle, eller eventuelt fordrer store omkostninger til føringsveje i bygning og terræn, udarbejdes en økonomisk sammenligning med omkostningerne til installation ved etablering af en ny separat elinstallation til formålet.

Situation 2:

Behov: Bygninger med fasttilknyttede tjenestebiler med ladebehov udenfor normal arbejdstid. Der etableres som minimum ladestander(e) for de tilknyttede biler, samt forventede biler i nær fremtid. Det sikres desuden, at kravene jf. Ladestanderbekendtgørelsen opfyldes.

Eksempler: Bygninger med udekørende personale indenfor normal arbejdstid.

26. oktober 2020

Side 4 af 9

Løsning: Der etableres ét stk. 11kW ladestander pr. tilknyttet bil, og forberedes (dog minimum altid en dobbelt 22kW (2x11kW). med tomrørsinstallation til evt. forventede elbiler. Det anbefales at opsætte dobbelte standere uanset, om der er et kendt behov for én eller to standere. Det undersøges, om der i bygningen er disponibel effekt, ved sammenligning af maks. aftaget effekt det seneste år. Hvis der er minimum 30kW disponibel i installationen pr. dobbelt ladestander, og at installationen kan udføres uden at skulle udskifte tavle eller stikledning, tilsluttes den/de nye ladestander(e) til den eksisterende elinstallation.

Hvis der er mindre end 30kW disponibeleffekt, eller hvis elarbejderne fordyres af f.eks. opgradering af stikledning eller tavle, eller evt. fordrer store omkostninger til føringsveje i bygning og terræn, udarbejdes en økonomisk sammenligning mellem ovenstående og omkostningerne til installation ved etablering af en ny separat elinstallation til formålet.

Situation 3:

Behov: Bygninger med fasttilknyttede tjenestebiler, som anvendes i døgndrift med korte pauser. Der etableres som minimum ladestander(e) for de tilknyttede biler, samt forventede biler i nær fremtid.

Eksempler: Bygninger med tjenestebiler til plejepersonale, hvor bilerne kun har mulighed for opladning i personalets pauser.

Løsning: Der etableres ét stk. dobbelt 22kW ladestander pr. tilknyttet bil, og forberedende tomrørsinstallation til evt. forventede elbiler. Det undersøges, om der i bygningen er disponibel effekt, ved sammenligning af maks. aftaget effekt det seneste år. Hvis der er min. 30kW disponibel i installationen, og at installationen kan udføres uden at skulle udskifte tavle eller stikledning, tilsluttes den nye ladestander til den eksisterende elinstallation.

Hvis der er mindre end 30kW disponibel effekt, pr. bil inkl. forudsigelige udvidelser af bilparken, eller hvis elarbejderne fordyres af f.eks. opgradering af stikledning eller tavle, eller evt. fordrer store omkostninger til føringsveje i bygning og terræn, udarbejdes der en økonomisk sammenligning mellem omkostningerne til ovenstående og installation ved etablering af en ny separat elinstallation til formålet.

Situation 4:

Behov: Bygninger med fast tilknyttede tjenestebiler og andre tjenestekøretøjer med ladebehov udenfor normal arbejdstid. Der etableres som minimum ladestander(e) for de tilknyttede biler, samt forventede køretøjer i nær fremtid. Det sikres desuden at kravene jf. Ladestanderbekendtgørelsen opfyldes.

26. oktober 2020
Side 5 af 9

Eksempler: Bygninger med tilknyttede driftsopgaver. Køretøjerne kan være kassebiler, ladvogne, eldrevne entreprenørkøretøjer mm.

Løsning: Der kan ikke specificeres en egentlig standardløsning i disse tilfælde. Køretøjerne kan have forskellige lade- og energimæssige behov. Det kan være ladvogne med store akkulatorer med et stort kørselsbehov, som af denne grund har behov for en hurtigere opladning end, hvad der kan tilvejebringes ved vekselstrøms-opladning. Det kan være entreprenørmaskiner, som har en konstant høj driftstid, og derved kræver særlig opladning

Situation 5:

Behov: Aarhus Kommune har ikke selv behov for ladestandere. Men der kan være et behov hos borgere i nærområdet.

En leverandør af ladestandere henvender sig for at få lov til at sætte ladestandere op på p-pladser tilknyttet bygningen. Leverandøren tilbyder at betale alle udgifter, og står for opkrævning og service.

Der skal altid ske en betaling fra leverandøren for brug af p-pladser. Prisen afhænger af, hvor i byen p-pladserne findes. Prisen fastsættes af ejeren af p-pladsen.

Der skal altid laves en kontrakt med præcisering af opsigelsesvarsler. Det er vigtigt at sikre, at man kan sælge bygningerne med tilhørende p-pladser uden, at køber er bundet til at fortsætte med at stille p-pladser til rådighed for ladestandere til offentlig brug.

Denne situation vil skulle ses i sammenhæng med arbejdet i Mobilitet, hvor der undersøges muligheder for at stille arealer til rådighed for leverandører af ladestandere.

Udbudsform

Der laves en opdeling af el-entreprisen og ladestanderne, således ladestanderne udbydes i et udbud for sig, samlet for alle ladestandere i AAK. El-entreprisen kan dermed indarbejdes i en samlet el-entreprise ved f.eks. renoveringer eller nybyggerier eller indkøbes over håndværkeraftalerne.

Ladestander udbuddet kommer til at løbe over fire år med mulighed for forlængelse i to år.

Det vil som udgangspunkt være standard ladestandere som leveres, men ved fredede bygninger og hvor der er særlige hensyn, vil det blive muligt at få specialdesignet standeren. Dette gælder f.eks. Rådhuset.

Udbud af ladestandere vil omfatte levering, opsætning og drift af ladestanderen. Drift af ladestanderen er både service og styring, f.eks. hvis der skal laves begrænsninger på hvem der kan lade hvornår på standeren. Leverandøren vil skulle hjemtage afgiftsnedsettelsen og opkræve betaling fra kunder.

26. oktober 2020
Side 6 af 9

Parkering

Det er vigtigt at forholde sig til, hvem der må parkere på p-pladser med ladestandere, og lave tidsbegrænsning. Der vil være flere muligheder for, at der laves begrænsninger på ladestander parkeringspladserne.

Er der mange p-pladser og etableres der nogle få ladestandere, kan pladserne med ladestandere reserveres til kun at være til elbiler, der oplades. Her laves der tidsbegrænsning til f.eks. 3-4 timer i dagtimerne. Tidsrummet må afhænge af placeringen.

Er der få parkeringspladser og bliver der på en større del af disse etableret ladestandere, kan der laves en løsning, hvor alle kan bruge disse pladser f.eks. til korttidsparkering.

Det er vigtigt at der skiltes, så det er tydeligt hvem der kan lade på standerne og hvornår.

Medarbejdere, kunder og borgere

Der er behov for på hver enkelt lokation at tage stilling til, hvornår - eller om der stilles ladestandere til rådighed for medarbejdere, kunder og borgere.

Der vil være bygninger, hvor kapaciteten alene dækker firmabilene, men der vil også være steder, hvor man kan stille ladestandere til rådighed i tidsrum, hvor firmabilene ikke skal bruge dem, eller hvor der ikke er firmabiler, men hvor Aarhus Kommune skal etablere ladestandere iflg. Ladestanderbekendtgørelsen.

De ladestandere som udbydes vil være standere, hvor der er en mulighed for at begrænse eksternes brug af dem, f.eks. borgere og medarbejdere. Det vil være en fleksibel løsning, idet der vil kunne ændres i begrænsningerne efter behov. Hvis der f.eks. er åbnet for borgere i dagtimerne fra kl. 10 til 15, kan dette ændres hvis der bliver ændrede behov.

Økonomi

Etableringsudgiften

Udgiften til etablering af ladestanderne vil være bygningsejerens eller bygherrens. Med den afsatte pulje til el-ladestandere laves der en forholdsmeget fordeling af puljen, så hver magistratsafdeling kan få etableret hovedparten /en andel af det opgjorte behov.

Udgiften til ladestanderen vil ligge på ca. 8.500 kr. – 10.000 kr. pr. stk. Udgift til etablering af forsyning vil være afhængig af situationen.

26. oktober 2020
Side 7 af 9

Pris for at lade

Prisen for at "tanke" vil for ejerne, dvs. Aarhus Kommune, ca. være prisen (afhængig af refusionen) på el i bygningen. Nogle selskaber fakturerer en lavere pris og hjemtager og beholder refusionen af afgiften, mens andre tilbagebetaler afgiftsrefusionen til Aarhus Kommune, og fakturerer i stedet til en pris, der ligger lidt over elprisen. Er der flere brugere i bygningerne, får alle brugere en brik, og der faktureres til hver bruger.

Medarbejdere, kunder og borgere som "tanker" på Aarhus Kommunes elladestandere vil betale et højere beløb. Dette vil afhænge af udbud, og hvilken leverandør der vinder. Prisen vil ligge mellem 2,25 kr. og 5 kr./pr. kWh.

Driftsudgiften/driftsmodel

Der vil være et abonnement tilknyttet hver ladestander. Abonnement går til leverandøren, som opkræver betaling fra brugerne af standen samt servicerer standen.

Driftsudgiften vil være ca. 60 -100 kr. pr. ladestander/pr måned.

Det er ligeledes leverandøren, som henter afgiftsrefusionen hjem (se ovenfor). Nogle leverandører beholder beløbet, andre betaler det tilbage til bygningsejeren. Den konkrete løsning afspejler prisen, når man sammenligner leverandørerne.

Der er leverandører af ladestandere, som kan være interesseret i at medfinansiere ladestandere, hvis der er offentlig adgang og standerne er placeret på steder, hvor der må forventes at være en større kundegruppe. F.eks. en daginstitution i midtbyen, som ikke selv har behov for ladestanderen.

Strategisk tilgang til etablering af elladestandere

Der laves et fælles udbud på ladestandere. Udbuddet vil omfatte de typer som indgår i situationerne ovenfor.

Bygningsejerne er ansvarlige for etablering af ladestandere ved egne bygninger, både de obligatoriske ladestandere iflg. bekendtgørelsen og de ladestandere, som der er behov for, til firmabiler og eventuelt andre ladestandere. Bygningsejeren vælger hvilken situation der følges og har samtidig ansvaret for at få undersøgt elforsyningen ift. om standerne kobles på bygningens forsyning eller får egen forsyning. Se bilag 2. Det vil både være forsyningen til ladestanderen og indkøb hos den valgte leverandør af standere. Der bliver ikke et fælles projekt.

Hvis der ikke laves selvstændig forsyning, skal der etableres bimåler på forsyningen til ladestanderne.

26. oktober 2020
Side 8 af 9

Projektlederne på nybyggerier, ombygninger og større renoveringer vil være ansvarlige for at indarbejde ladestandere i projektet.

Tilskud fra midler til ladestandere

Der kan søges tilskud til:

- ladestandere til elbiler
- ladestandere til minibusser
- ladestandere til øvrige elkøretøjer

Tilskuddet vil være udregnet ud fra udgiften til etablering af ladestanderen, dvs. udgift til både forsyning og ladestander.

Hvad får man *ikke* tilskud til?

- Ladestandere som skal etableres i forbindelse med nybyggeri, ombygninger og renoveringer
- Driftsudgifter
- Egne timer til styring af opgaven
- Etablering af nye p-pladser
- Elforsyning i lejede bygninger

Se bilag vedr. ansøgningsproces

Udfordringer

Der udestår en vurdering af hvor mange p-pladser, der tilhører støttede boliger og hvor mange der tilhører fællesarealer (MSB og MSO). Det har indflydelse på, hvor mange ladestandere der skal etableres.

Der er en særlig situation ift. lejemål. Der vil være behov for en dialog med udlejer om ejerskabet på forsyningen til ladestanderne og tilladelse til at opsætte disse. Under normale omstændigheder vil udlejer etablere forsyningen til ladestanderne og lejer vil få en huslejeforhøjelse. Der vil samtidig være krav om, at standerne fjernes, når lejemålet forlades, hvis der ikke er lavet en anden aftale med udlejer.

Ladestander strategien revideres hvert år, for at sikre opdatering i forhold til udviklingen.

Bilag

1. Opladetider og situationer

2. Tilskud og ansøgningsproces

26. oktober 2020
Side 9 af 9

Magistratsafdeling:									
Adresse	Brugerne på adressen	Antal firmabiler i dag	Forventet antal firmabiler i 2025	Forventet behov for ladestandere		Behov (i antal) for opdateringer af eksisterende standere	Valg af situation fra Ladestanderstrategien (se uddrag herunder, samt vedhæftet kopi af strategien)	Særlige forhold relevante for opsætning af ladestandere – eksempelvis afstand fra forsyning til parkeringspladser mm	Kontaktperson
				2021-2022	2023-2024				
<p>42 Skoler, fordelt rundt i Aarhus Kommune.</p> <p>Der er allerede etableret (eller forventes at blive etableret under allerede igangsat projekter) på følgende ejendomme:</p> <p>Planlagt/under udførelse:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Højvangskolen (1 stk. 11/22 kW ladestander) - Solbjergskolen, Kærgårdsvej 4, 8355 Solbjerg (1 stk. 11/22 kW ladestander) - Skovvangskolen (1 stk 11/22 kW ladestander). Dog først forventet aflevering i 2025! - Katrinebjergskolen (1 stk 11/22 kW ladestander). <p>Allerede etableret:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Langagerskolen (1 stk dobbelt ladestander der er etableret, ekstern leverandør) - Søndervangskolen (2 stk dobbelt ladestander der er etableret, ekstern leverandør) 	<p>Typiske bruger af skolens biler er ofte teknisk serviceleder, Ung i Aarhus' fritids- og ungdomsklubber samt specialkøretøjer til børn med handicap og tilsvarende.</p>	<p>Ud fra nuværende kendskab er der ca. 110 køretøjer fordelt på adresserne. Disse oplysninger er baseret på forsikringsoplysninger, opgjort i 2020. alm. Skole forventes at have 1-2 biler knyttet til, dog vil nogle enkelte have et øget behov fx for de skoler der har handicappede børn, hvor specialkøretøjer er nødvendige.</p>	<p>Jf. nuværende politiske ambitioner forventes hele bilflåden at være udskiftet til el-biler i 2025, hvorfor biler må forventes at blive udskiftet med el-biler inden 2025. Biler må formodes at blive udskiftet gradvis i takt med at økonomi tillader dette, eller behovet for at udskifte enkelte køretøjer opstår fx ved skade eller ved behov større reparationer/udskrivninger.</p>	<p>Grønløkke Alle 9, 8310 Tranbjerg J (Skole, 1 varebil som er indkøbt).</p> <p>Koltvej, 8361 Hasselager (1 bil i 2022-2025).</p> <p>Læssøesgade skole, Læssøesgade 24 8000 Aarhus c (1 minibus som er indkøbt).</p> <p>Etlars Vej 31, 8230 Åbyhøj. (1 bil der leveres i april 2022)</p>	<p>Bøgeskov Høvej 10, 8260 (3 biler i 2023, hvorfra 2 er etableret).</p> <p>Mølleskovvej 11, 8270 Højbjerg (1 varevogn i 2023).</p>	<p>En alm. Skole forventes at have et behov for 1-2 biler, dog er der enkelte adresser med et særligt behov, hvor enkelte kan have et behov på op til 10 biler.</p>	<p>De fleste skoler har endnu ikke investeret i el-biler, men dette forventes dog snart at blive aktuelt for at tilgodese de ambitiøse klimamål i AAK. Derfor antages det at behovet gradvis vil stige, i takt med at fossile køretøjer udskiftes til el. Med baggrund i denne vurdering, antages skoler at være i situation 2/4 (biler/kassevogne).</p> <p>Der er enkelte skoler (pt. er der kendskab til 2 skoler - Læsøgade og Samsøgade skole), som ikke har 20 p-pladser knyttet til, men låner ved pladserne på anden vis. Disse anses som særtilfælde, og behovet for en ladestander til disse vurderes at være ligeså aktuelt som til øvrige skoler, da de formodes at have samme ladebehov når bilflåden konverteres (inden 2025). I disse tilfælde kan der evt. vurderes om der skal laves specialløsninger/aftaler.</p>	<p>Hovedtavle(r) er netop blevet udskiftet på følgende skoler:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Elevskole - Elsted - Hårup - Lystrup - Ellekær - Katrinebjerg (stikledning, hovedledninger og nogle undertavler skiftes også) - Skjoldhøj. - Tranbjerg Grønløkke skole - Malling (2 stk.) - Holme - Mårslet - Rosenvang (inkl. udskiftning af stik og hovedledninger) - Skåde 	<p>Skolerne kan kontaktes gennem MBU Planlægning (formel ejer), hvor enten skoleleder eller teknisk serviceleders telefonnummer kan oplyses.</p>

SituationerSituation 1:

Behov: Bygningen har ikke fasttilknyttede tjenestebiler med ladebehov. Der etableres ladestander(e), for at opfylde kravene jf. Ladestanderbekendtgørelsen.

Eksempel 1: Nybyggede børneinstitutioner, rene administrationsbygninger med 10 p-pladser eller flere.

Løsning: Der etableres 1 stk. dobbelt /22kW (2 x 11kW) ladestander, og forberedende tomrørsinstallation til hver påbegyndt fem stk. p-pladser udover 10 p-pladser. Det undersøges, om der i bygningen er disponibel effekt, ved sammenligning af maksimal aftaget effekt det seneste år. Hvis der er minimum 30kW disponibel i installationen, og at installationen kan udføres uden at skulle udskifte tavle eller stikledning, tilsluttes den nye ladestander den eksisterende elinstallation.

Eksempel 2: Eksisterende bygninger med mere end 20 p-pladser

Løsning: Der etableres 1 stk dobbelt / 22 kw (2x11kW) ladestander. Det undersøges, om der i bygningen er disponibel effekt, ved sammenligning af maksimal aftaget effekt det seneste år. Hvis der er minimum 30kW disponibel i installationen, og at installationen kan udføres uden at skulle udskifte tavle eller stikledning, tilsluttes den nye ladestander den eksisterende elinstallation.

For begge eksempler gælder, at hvis der er mindre end 30kW disponibeleffekt, eller hvis elarbejderne fordyres af f.eks. opgradering af stikledning eller tavle, eller eventuelt fordrer store omkostninger til føringsveje i bygning og terræn, udarbejdes en økonomisk sammenligning med omkostningerne til installation ved etablering af en ny separat elinstallation til formålet.

Situation 2:

Behov: Bygninger med fasttilknyttede tjenestebiler med ladebehov udenfor normal arbejdstid. Der etableres som minimum ladestander(e) for de tilknyttede biler, samt forventede biler i nær fremtid. Det sikres desuden, at kravene jf. Ladestanderbekendtgørelsen opfyldes.

Eksempler: Bygninger med udekørende personale indenfor normal arbejdstid.

Løsning: Der etableres ét stk. 11kW ladestander pr. tilknyttet bil , og forberedes(dog minimum altid en dobbelt 22kW (2x11kW). med tomrørsinstallation til evt. forventede elbiler. Det anbefales at opsætte dobbelte standere uanset, om der er et kendt behov for én eller to standere. Det undersøges, om der i bygningen er disponibel effekt, ved sammenligning af maks. aftaget effekt det seneste år. Hvis der er minimum 30kW disponibel i installationen pr. dobbelt ladestander, og at installationen kan udføres uden at skulle udskifte tavle eller stikledning, tilsluttes den/de nye ladestander(e) til den eksisterende elinstallation.

Hvis der er mindre end 30kW disponibeleffekt, , eller hvis elarbejderne fordyres af f.eks. opgradering af stikledning eller tavle, eller evt. fordrer store omkostninger til føringsveje i bygning og terræn, udarbejdes en økonomisk sammenligning mellem ovenstående og omkostningerne til installation ved etablering af en ny separat elinstallation til formålet.

Situation 3:

Behov: Bygninger med fasttilknyttede tjenestebiler, som anvendes i døgndrift med korte pauser. Der etableres som minimum ladestander(e) for de tilknyttede biler, samt forventede biler i nær fremtid.

Eksempler: Bygninger med tjenestebiler til plejepersonale, hvor bilerne kun har mulighed for opladning i personalets pauser.

Løsning: Der etableres ét stk. dobbelt 22kW ladestander pr. tilknyttet bil, og forberedende tomrørsinstallation til evt. forventede elbiler. Det undersøges, om der i bygningen er disponibel effekt, ved sammenligning af maks. aftaget effekt det seneste år. Hvis der er min. 30kW disponibel i installationen, og at installationen kan udføres uden at skulle udskifte tavle eller stikledning, tilsluttes den nye ladestander til den eksisterende elinstallation.

Hvis der er mindre end 30kW disponibel effekt, er bil inkl. forudsigelse udvidelse af bilparken, eller hvis elarbejderne fordyres af f.eks. opgradering af stikledning eller tavle, eller evt. fordrer store omkostninger til føringsveje i bygning og terræn, udarbejdes der en økonomisk sammenligning mellem ovenstående og omkostningerne til installation ved etablering af en ny separat elinstallation til formålet.

Hvis der er mindre end 30kW disponibel effekt, pr. bil inkl. forudsigelige udvidelser af bilparken, eller hvis elarbejderne fordyres af f.eks. opgradering af stikledning eller tavle, eller evt. fordrer store omkostninger til føringsveje i bygning og terræn, udarbejdes der en økonomisk sammenligning mellem omkostningerne til ovenstående og installation ved etablering af en ny separat elinstallation til formålet.

Situation 4:

Behov: Bygninger med fast tilknyttede tjenestebiler og andre tjenestekøretøjer med ladebehov udenfor normal arbejdstid. Der etableres som minimum ladestander(e) for de tilknyttede biler, samt forventede køretøjer i nær fremtid. Det sikres desuden at kravene jf. Ladestanderbekendtgørelsen opfyldes.

Eksempler: Bygninger med tilknyttede driftsopgaver. Køretøjerne kan være kassebiler, ladvogne, eldrevne entreprenørkøretøjer mm.

Løsning: Der kan ikke specificeres en egentlig standardløsning i disse tilfælde. Køretøjerne kan have forskellige lade- og energimæssige behov. Det kan være ladvogne med store akkumulatorer med et stort kørselsbehov, som af denne grund har behov for en hurtigere opladning end, hvad der kan tilvejebringes ved vekselstrøms-opladning. Det kan være entreprenørmaskiner, som har en konstant høj driftstid, og derved kræver særlig opladning

Situation 5:

Behov: Aarhus Kommune har ikke selv behov for ladestandere. Men der kan være et behov hos borgere i nærområdet.

En leverandør af ladestandere henvender sig for at få lov til at sætte ladestandere op på p-pladser tilknyttet bygningen. Leverandøren tilbyder at betale alle udgifter, og står for opkrævning og service.

Der skal altid ske en betaling fra leverandøren for brug af p-pladser. Prisen afhænger af, hvor i byen p-pladserne findes. Prisen fastsættes af ejeren af p-pladsen.

Der skal altid laves en kontrakt med præcisering af opsigelsesvarsler. Det er vigtigt at sikre, at man kan sælge bygningerne med til hørende p-pladser uden, at køber er bundet til at fortsætte med at stille p-pladser til rådighed for ladestandere til offentlig brug.

Denne situation vil skulle ses i sammenhæng med arbejdet i Mobilitet, hvor der undersøges muligheder for at stille arealer til rådighed for leverandører af ladestandere.

Bilag 1: Opladetider og Situationer

Opladetider:

I forbindelse med indkøb og drift af en elbil, er der flere forhold som gør sig gældende. Når der købes en ny elbil vil fokus ofte være rettet mod akkumulatorens(batteriets) kapacitet, og bilens rækkevidde på en opladning.

En anden ting der også fokuseres på er ladetiden. Ofte kigges der på det ladeudstyr, som opladningen foretages ved, og ikke meget mere.

Det helt væsentlige i forhold til ladning er at det er en sammenhæng mellem følgende parametre:

- Hvad er akkumulatorens kapacitet?
- Lader den indbyggede lader på 1, 2 eller 3 faser?
- Hvilken ladeeffekt har den indbyggede lader?
- Hvilken max ladeeffekt har ladestanderen, hvortil bilen tilsluttes for opladning?

Når ladetiden skal beregnes, er det en sammenhæng mellem ovenstående parametre, således at max. ladeeffekten defineres af den laveste effekt for den indbyggede lader, eller ladestanderen effekt.

For at gøre ovenstående specifikt, beregnes herunder en estimeret ladetid for en 80% opladning i forhold til nogle af de biler, som Aarhus Kommune råder over, samt en varevogn, som kunne være et bud på et kommende køretøj (data for bilerne er hentet fra Clevers hjemmeside):

Renault Zoe:

- Bilens opgivende max. rækkevidde er 400km pr. opladning.
- Akkumulator kapacitet: 41kWh – 80% = 32,8kWh
- Den indbyggede lader har en max. ladeeffekt på 22kW på 3 fase.

Den estimerede ladetid er således: $32,8\text{kWh}/22\text{kW} = \text{ca. } 1,5$ til $1,5$ timer (grundet en smule energitab). Tiden er den samme ved både en 11kW og en 22kW ladestander, idet bilens lader har en max. effekt på 3,7kW.

Renault Kangoo:

- Bilens opgivende max. rækkevidde er 170km pr. opladning.
- Akkumulator kapacitet: 22kWh – 80% = 17,6kWh
- Den indbyggede lader har en ladeeffekt på 3,7kW på 1 fase.

Den estimerede ladetid er således: $17,6\text{kWh}/3,7\text{kW} = \text{ca. } 4,75$ til $4,75$ timer (grundet en smule energitab). Tiden er den samme ved både en 11kW og en 22kW ladestander, idet bilens lader har en max. effekt på 3,7kW.

Peugeot e-EXPERT 75kw:

- Bilens opgivende max. rækkevidde er 330km pr. opladning.
- Akkumulator kapacitet: 75kWh – 80% = 60kWh
- Den indbyggede lader har en ladeeffekt på 11kW på 3 faser.

- Den estimerede ladetid er således: $60\text{kWh}/11\text{kW} = \text{ca. } 5,5 \text{ til } 6 \text{ timer}$ (grundet en smule energitab). Tiden er den samme ved både en 11kW og en 22kW ladestander, idet bilens lader har en max. effekt på 11kW.

Foruden ovenstående kan de fleste biler oplades med jævnstrøm (DC), hvilket betyder at man ikke begrænses af den indbyggede lader i bilen. Ved opladning med DC opnås en for de fleste bilers vedkomne markant hurtigere opladning. Det er dog den enkelte biltype der definerer den maksimale ladeeffekt, og således ladetiden. I forbindelse med nærværende strategi vurderes etableringsomkostningerne til DC-ladere som udgangspunkt at være for høje i forhold til behovet for korte ladetider. I de tilfælde, hvor der i de følgende scenarier vurderes at være behov for DC-ladere, vil installationen og ladeudstyret være så forskelligt, at det ikke giver mening at opstille standardløsninger, hvorfor løsningen i det enkelte tilfælde vurderes specifikt for opgaven.

Situationer

Vurderingsguide:

Disponibel effekt:

Når det ønskede antal og type af ladestander kendes, udføres en analyse af bygningens nuværende maksforbrug, set i forhold til den disponible elforsyning til bygningen, og evt. disponible reserver i stikledning og tavler. Analysen foretages ved at kontakte elleverandøren, for at få oplyst hvad den aftagede maks. effekt har været i det seneste "normalår". Derefter undersøges installationens tilknyttede leveringsomfang, og evt. disponible reserver i stikledningen, og derefter i eltavlen.

Såfremt der beregnes en disponible effekt på min. 15kW pr. ønsket 11kW ladestander, og min. 30kW pr. ønsket 22kW ladestander, udføres en økonomisk analyse af denne løsning i forhold til at etablere en ny ladestander installation.

Økonomisk analyse:

Såfremt effektanalysen viser at der er tilstrækkelig disponible effekt i den eksisterende installation, er næste skridt at undersøge mulighederne i forhold til føringsveje, i bygningen, i terræn, og evt. ombygning af tavler, i forhold til at etablere en ny separat elinstallation til formålet.

Ny elinstallation dedikeret for ladestander:

Ved installation af op til 8 stk. ladestander på 11kW, eller 4 stk. ladestander på 22kW, udføres der en ny tilmelding af en ny installation. Stikledningen dimensioneres til at kunne belastes med 63A kontinuerlig forbrug. Der etableres et kabelskab/målerskab, med plads til både en elforsyningsmåler, og en gruppetafle med afgange for 8 ladestander. kablerne til hver stander dimensioneres til belastning med 35A, således at man ved få tilslutninger til ladestander kan lade med 22kW, og ved tilslutning af flere køretøjer tilpasser den samlede ladestrøm til 63A.

Ved større ladebehov, som hurtiglader på DC, eller blot dedikerede ladere på op til 22kW, som ikke kan forsynes indenfor et samtidigt effektbehov på 63A, udføres et specifikt projekt tilpasset den aktuelle løsning.

Situation 1:

Behov: Bygningen har ikke fasttilknyttede tjenestebiler med ladebehov. Der etableres ladestander(e), for at opfylde kravene jf. Ladestanderbekendtgørelsen.

Eksempler 1: Nybyggede børneinstitutioner, rene administrationsbygninger med 10 p-pladser eller flere.

Løsning: Der etableres 1 stk. dobbelt /22kW (2 x 11kW) ladestander, og forberedende tomrørsinstallation til hver påbegyndt fem stk. p-pladser udover 10 p-pladser. Det undersøges, om der i bygningen er disponibel effekt, ved sammenligning af maksimal aftaget effekt det seneste år. Hvis der er minimum 30kW disponibel i installationen, og at installationen kan udføres uden at skulle udskifte tavle eller stikledning, tilsluttes den nye ladestander den eksisterende elinstallation.

Eksempel 2: Eksisterende bygninger med mere end 20 p-pladser

Løsning: Der etableres 1 stk dobbelt / 22 kw (2x11kW) ladestander. Det undersøges, om der i bygningen er disponibel effekt, ved sammenligning af maksimal aftaget effekt det seneste år. Hvis der er minimum 30kW disponibel i installationen, og at installationen kan udføres uden at skulle udskifte tavle eller stikledning, tilsluttes den nye ladestander den eksisterende elinstallation.

For begge eksempler gælder, at hvis der er mindre end 30kW disponibeleffekt, eller hvis elarbejderne fordyres af f.eks. opgradering af stikledning eller tavle, eller eventuelt fordrer store omkostninger til føringsveje i bygning og terræn, udarbejdes en økonomisk sammenligning med omkostningerne til installation ved etablering af en ny separat elinstallation til formålet.

Situation 2:

Behov: Bygninger med fasttilknyttede tjenestebiler med ladebehov udenfor normal arbejdstid. Der etableres som minimum ladestander(e) for de tilknyttede biler, samt forventede biler i nær fremtid. Det sikres desuden, at kravene jf. Ladestanderbekendtgørelsen opfyldes.

Eksempler: Bygninger med udekørende personale indenfor normal arbejdstid.

Løsning: Der etableres ét stk. 11kW ladestander pr. tilknyttet bil , og forberedes(dog minimum altid en dobbelt 22kW (2x11kW). med tomrørsinstallation til evt. forventede elbiler. Det anbefales at opsætte dobbelte standere uanset, om der er et kendt behov for én eller to standere. Det undersøges, om der i bygningen er disponibel effekt, ved sammenligning af maks. aftaget effekt det seneste år. Hvis der er minimum 30kW disponibel i installationen pr. dobbelt ladestander, og at installationen kan udføres uden at skulle udskifte tavle eller stikledning, tilsluttes den/de nye ladestander(e) til den eksisterende elinstallation.

Hvis der er mindre end 30kW disponibeleffekt, , eller hvis elarbejderne fordyres af f.eks. opgradering af stikledning eller tavle, eller evt. fordrer store omkostninger til føringsveje i bygning og terræn, udarbejdes en økonomisk sammenligning mellem ovenstående og omkostningerne til installation ved etablering af en ny separat elinstallation til formålet.

Situation 3:

Behov: Bygninger med fasttilknyttede tjenestebiler, som anvendes i døgndrift med korte pauser. Der etableres som minimum ladestander(e) for de tilknyttede biler, samt forventede biler i nær fremtid.

Eksempler: Bygninger med tjenestebiler til plejepersonale, hvor bilerne kun har mulighed for opladning i personalets pauser.

Løsning: Der etableres ét stk. dobbelt 22kW ladestander pr. tilknyttet bil, og forberedende tomrørsinstallation til evt. forventede elbiler. Det undersøges, om der i bygningen er disponibel effekt, ved sammenligning af maks. aftaget effekt det seneste år. Hvis der er min. 30kW disponibel i installationen, og at installationen kan udføres uden at skulle udskifte tavle eller stikledning, tilsluttes den nye ladestander til den eksisterende elinstallation.

Hvis der er mindre end 30kW disponibel effekt, pr. bil inkl. forudsigelige udvidelser af bilparken, eller hvis elarbejderne fordyres af f.eks. opgradering af stikledning eller tavle, eller evt. fordrer store omkostninger til føringsveje i bygning og terræn, udarbejdes der en økonomisk sammenligning mellem omkostningerne til ovenstående og installation ved etablering af en ny separat elinstallation til formålet.

Situation 4:

Behov: Bygninger med fast tilknyttede tjenestebiler og andre tjenestekøretøjer med ladebehov udenfor normal arbejdstid. Der etableres som minimum ladestander(e) for de tilknyttede biler, samt forventede køretøjer i nær fremtid. Det sikres desuden at kravene jf. Ladestanderbekendtgørelsen opfyldes.

Eksempler: Bygninger med tilknyttede driftsopgaver. Køretøjerne kan være kassebiler, ladvogne, eldrevne entreprenørkøretøjer mm.

Løsning: Der kan ikke specificeres en egentlig standardløsning i disse tilfælde. Køretøjerne kan have forskellige lade- og energimæssige behov. Det kan være ladvogne med store akkumulatorer med et stort kørselsbehov, som af denne grund har behov for en hurtigere opladning end, hvad der kan tilvejebringes ved vekselstrøms-opladning. Det kan være entreprenørmaskiner, som har en konstant høj driftstid, og derved kræver særlig opladning.

Situation 5:

Behov: Aarhus Kommune har ikke selv behov for ladestandere. Men der kan være et behov hos borgere i nærområdet.

En leverandør af ladestandere henvender sig for at få lov til at sætte ladestandere op på p-pladser tilknyttet bygningen. Leverandøren tilbyder at betale alle udgifter, og står for opkrævning og service.

Der skal altid ske en betaling fra leverandøren for brug af p-pladser. Prisen afhænger af, hvor i byen p-pladserne findes. Prisen fastsættes af ejeren af p-pladsen.

Der skal altid laves en kontrakt med præcisering af opsigelsesvarsler. Det er vigtigt at sikre, at man kan sælge bygningerne med tilhørende p-pladser uden, at køber er bundet til at fortsætte med at stille p-pladser til rådighed for ladestandere til offentlig brug.

Denne situation vil skulle ses i sammenhæng med arbejdet i Mobilitet, hvor der undersøges muligheder for at stille arealer til rådighed for leverandører af ladestandere.

Bilag 2: Tilskud og ansøgningsproces

Byrådet har afsat 35 mio. kr. til etablering af ladesinfrastruktur. Heraf er 12.9 mio. kr. reserveret til infrastruktur til el-bybusser. Midlerne skal være med til at sikre at Grøn Transportplan indføres til tiden, dvs. at alle firmabiler i Aarhus Kommune vil være fossilfri i 2025.

Der vil være forskel på hvor stor investeringen er, afhængig af hvilket scenarie der følges, og om installationen kan forsynes for bygningen eller der skal en ny forsyning til.

Det er vigtigt at vi udnytter den eksisterende kapacitet, hvor det er muligt, da det er billigst.

Der kan søges tilskud til:

- ladestander til elbiler
- ladestander til minibusser
- ladestander til øvrige elkøretøjer

Tilskuddet vil være udregnet ud fra udgiften til etablering af ladestanderen, dvs. udgift til både forsyning og ladestander.

Hvad får man ikke tilskud til?

- Ladestander som skal etableres i forbindelse med nybyggeri, ombygninger og renoveringer
- Driftsudgifter
- Egne timer til styring af opgaven
- Etablering af nye p-pladser
- Elforsyning i lejede bygninger

Der vil blive bevilliget et grundbeløb og dertil kan der søges et ekstra tilskud, såfremt etableringen er dyrere. Ansøgeren vil skulle begrunde hvorfor det er dyrere. Ekstra udgiften vil kunne dækkes med 50%.

Bliver etableringen billigere end grundbeløbet får man alene omkostningen dækket.

Alle priser er ekskl. moms.

Eksempel	Pris	Tilskud (grundbeløb)	Kommentar
Forsyning fra bygningen			
1 enkelt ladestander	25.000,- + lader (10.000,-)	35.000 kr.	
1 dobbelt ladestander	40.000,- + lader (2x10.000,-)	60.000 kr.	
2 dobbelte ladestander	65.000,- + lader (4x10.000,-)	105.000 kr.	
3 dobbelte ladestander	90.000,- + lader (6x10.000,-)	150.000 kr.	
Selvstændig forsyning			
1 enkelt ladestander 11kW	38.000,- + lader (1x10.000,-)	48.000 kr.	
1 enkelt ladestander 22kW	50.000,- + lader (1x10.000,-)	60.000 kr.	

1 dobbelt ladestander	85.000,- + lader (2x10.000,-)	105.000 kr.	
2 dobbelte ladestandere	165.000,- + lader (4x10.000,-)	205.000 kr.	
3 dobbelte ladestandere	220.000,- + lader (6x10.000,-)	280.000 kr.	
Tomrørs installation			
1 enkelt ladestander	3.000,-		Pris pr. m: kr. 500 inkl. Ø110mm kabelrør, og entreprenørmaskiner er på stedet. (3m brede P-pladser, og rør til hver anden plads)
1 dobbelt ladestander	3.000,-		Pris pr. m: kr. 500 inkl. Ø110mm kabelrør, og entreprenørmaskiner er på stedet. (3m brede P-pladser, og rør til hver anden plads)
2 dobbelte ladestandere	6.600,-		Pris pr. m: kr. 500 inkl. Ø110mm kabelrør, og entreprenørmaskiner er på stedet (fællesgrav til første dobb. stander). (3m brede P-pladser, og rør til hver anden plads)
3 dobbelte ladestandere	10.800,-		Pris pr. m: kr. 500 inkl. Ø110mm kabelrør, og entreprenørmaskiner er på stedet (fællesgrav til første og anden dobb. stander). (3m brede P-pladser, og rør til hver anden plads)

Prisen pr. stander vil afhænge af udbud. Beløbene vil derfor blive tilrettet når vi kender udfaldet af det fælles udbud.

Indstilling

Til Aarhus Byråd via Magistraten

Fra Teknik og Miljø

Dato 9. juni 2021

Godkendelse af strategi for ladestandere

Strategi for ladestandere til elbiler indstilles til godkendelse.

1. Resume

Byrådet har 29. april 2020 afsat 15 mio. kr. til etablering af ladestandere til el-biler ved kommunale bygninger.

Der er nu udarbejdet en strategi for ladestandere samt et forslag til anvendelsen af de 15 mio. kr., som hermed fremlægges til byrådets godkendelse.

Med godkendelsen af ladestander-strategien vil opførelsen af ladestandere pågå i perioden 2021-2023.

2. Beslutningspunkter

Det indstilles,

At 1) Strategi for ladestandere til elbiler godkendes

At 2) Udgiften på de 15 mio. kr. fordeles med 5 mio. kr. i 2021, 7 mio. kr. i 2022 og 3 mio. kr. i 2023.

3. Baggrund

Byrådet godkendte 29. april 2020, at der blev bevilget 35 mio. til ladestandere ved kommunale bygninger. De 15 mio. kr. heraf blev afsat på en KB-bevilling i Teknik og Miljø.

Bilkommissionen har i delrapport 2, offentliggjort 12. februar 2021, opgjort, at der i dag findes ca. 3.000 offentligt tilgængelige ladepunkter i Danmark fordelt på ca. 1.800 forskellige ladestandere. Hertil kommer et stort antal lade-

punkter, der er etableret i forbindelse med elbilejernes private boliger.

Med den politiske aftale om bilbeskatningen fra december 2020 er der udsigt til 775.000 elbiler i 2030.

Bilkommissionen anbefaler, at der skabes udtrykkelig hjemmel til, at tilbud om opladning i det offentlige rum bør baseres på udbud af hensyn til at sikre transparens og lige vilkår.

Udbuddene skal kunne indeholde krav til ladeoperatørerne, bl.a. vedrørende serviceniveau, indad- og udadgående roaming mv. og eventuelt i forhold til prissætning i de tilfælde, hvor udbuddet resulterer i et lokalt monopol. Udbuddene skal sikre, at de offentlige myndigheder kan få adgang til relevante data fra opladning. Kommunerne skal kunne opkræve betaling fra den højestbydende hhv. give tilskud til den byder, som kræver mindst tilskud for at drive opladningsfaciliteten, særligt i byrum, hvor elbiler endnu kun har en beskedent udbredelse.

Transportministeriet har annonceret en lovændring i indeværende samling, der vil kunne øge det kommunale handlerum.

Det må således forventes, at det kommunale handlerum vil blive udvidet i de kommende år.

Behovet for en ladestanderstrategi er affødt af, at kommunerne som følge af ladestanderbekendtgørelsen fra 10. marts 2020 ved alle ny- og ombygninger skal forholde sig til etablering af ladestandere. Ved byggerier med mere end 10 parkeringspladser skal der etableres én ladestander, og derudover forberedes for ladestandere pr. hver femte parkeringsplads derefter.

4. Effekt

Med etableringen af de nye ladestandere vil Aarhus Kommune råde over fire gange så mange ladestandere som i dag. Kommunen har aktuelt ca. 120 standere, og med gennemførelsen af strategien vil kapaciteten øges til 180

dobbelte standere (én dobbelt ladestander, svarer til 2 ladepunkter), dvs. at kommunen vil råde over i alt 480 ladestandere.

Der etableres ensartede løsninger ved alle kommunale bygninger for at sikre fleksibilitet og effektiv udnyttelse af ladestanderne.

Forvaltningen vurderer ikke, at de 15 mio. kr. kan dække det samlede behov for ladestandere til at sikre overgangen til emissionsfri køretøjer i 2025. Erfaringer fra de første udrulninger vil danne baggrund for estimering af restfinansieringen. Derudover går udviklingen på området stærkt, og nye løsninger kan vise sig.

Det samlede behov afdækkes løbende og ladestanderstrategien foreslås opdateret årligt for at sikre tilpasning til udviklingen og udrulningen af ladeinfrastruktur.

5. Ydelse

Ladestander-strategien anviser en fælles ramme for udrulningen af ladestandere ved kommunale bygninger i Aarhus Kommune, jf. bilag 1. Formålet med strategien er, kommunen som bygningsejer ud fra beskrevne scenarier kan fastlægge det ønskede antal og type af ladestandere, og derefter udføre en analyse af bygningens nuværende maksimale elforbrug og belastning, set i forhold til den disponible elforsyning til bygningen, og evt. disponible reserver i stikledning og tavler.

Der er således i strategien beskrevet fem scenarier, som anviser forskellige løsninger på etablering af ladestandere ud fra kørselsbehov og ladetider, jf. bilag 2.

Bygningsejerne i Aarhus Kommune kan vælge mellem scenarierne, når de ansøger om midler, jf. bilag 3. Alle scenarier tager højde for, at der kan opstå ændrede behov i fremtiden, og de kan derfor udbygges, hvis behovet opstår.

Bygningsejerne kan ligeledes bruge materialet i forhold til deres leverandører, så det sikres, at forskellige løsninger spiller sammen.

Strategi for ladestandere til elbiler er udarbejdet med inddragelse af bygningsafdelingerne, og har været i høring i magistratsafdelingerne i februar/marts 2021. Der har været få kommentarer, som er indarbejdet i strategien.

Der vil i første omgang alene blive installeret ladestandere til de behov, der eksisterer i forbindelse med de kommunale biler.

Det skyldes, at kommunalfuldmagten begrænser kommunens muligheder for stille ladestandere til rådighed for offentligheden og forhindrer, at kommunen kan yde tilskud til privates etablering og drift af el-ladestandere. Når kommunerne ikke selv har et behov, må ladestanderne ikke åbnes for medarbejdere, borgere og samarbejdspartnere. Det vil være en ekstern operatør som vil drive og afregne standerne, hvilket giver mulighed for at åbne de standere som har overskudskapacitet og hvor det er lovligt.

KL har søgt at rejse denne problemstilling over for ministeren, og der afventes svar på forespørgslen. Ladestanderstrategien tager højde for denne udfordring ved at sikre, at alle standere er forberedt til på et senere tidspunkt at kunne åbnes for medarbejdere, samarbejdspartnere og borgere.

Der planlægges et samlet udbud af ladestandere og drift af disse. Udbuddet gennemføres hen over sommeren 2021. Udbuddet vil løbe over tre år med mulighed for forlængelse i to år. El-arbejdet vil blive udført under håndværker-aftalerne, eller som en del af et samlet projektudbud på f.eks. nybyggeri.

6. Organisering

Teknik og Miljø, Ejendomme, administrerer med godkendelsen af dette punkt økonomien til ladestanderne ud fra ladestanderstrategien.

Den tværmagistratslige bygningskoordineringsgruppe godkender fordelingen af midlerne. Disse vil blive fordelt løbende, og der vil derfor være en fælles opgave i at sikre hurtig godkendelse.

7. Ressourcer

Der er i 2021 afsat et budgetbeløb på 15,0 mio. kr. Med den foreslåede strategi foreslås budgettet anvendt med 5 mio. kr. i 2021, 7 mio. kr. i 2022 og 3 mio. kr. i 2023, jf. bilag 4.

De afsatte midler dækker eksterne udgifter til ladestander og forsyning, jf. bilag 2. Tidsforbrug og driftsudgifterne afholdes af bygningsejerne inden for eksisterende budgetter.

Bünyamin Simsek

/

Henrik Seiding

Bilag

Bilag 1: Strategi for ladestandere til elbiler

Bilag 2: Opladetider og scenarier

Bilag 3: Tilskud og ansøgningsprocedure

Bilag 4: TB-skema T-21-253-001

Tidligere beslutninger

Byrådet, 29. april 2020: Øget anlægsaktivitet for at afbøde krise

Ejendomme

Antal tegn: 7.158

Tlf.: 41 89 08 18

Sagsbehandler: Lisa Banke Hansen

Tlf.: 22 65 23 82

E-post: libah@aarhus.dk

Beslutningsmemo

9. februar 2022

Side 1 af 3

Emne **Introduktion til fritidstilbuddene på møde i Børn og Unge-udvalget den 16. marts 2022**

Til Rådmandsmødet den 8. marts 2022

BØRN OG UNGE

Pædagogik og Forebyggelse
Aarhus Kommune

1. Hvorfor fremsendes forslaget?

Forvaltningschef Ole Kiil Jacobsen har sat punktet på dagsorden til rådmandsmødet. Dette med henblik på, at rådmanden godkender det baggrundsmateriale og oplæg, der skal fremsendes til Børn og Unge-udvalgsmødet som introduktion til Børn og Unges tilbud i SFO og UngiAarhus.

Fritid, Uddannelse og Forebyggelse

Grøndalsvej 2
8260 Viby J

Telefon: 41 85 90 56

Direkte telefon: 40 12 44 59

Introduktionen til fritidstilbuddene i Børn og Unge er på dagsordenen i BU-Udvalget den 16. marts 2022.

Direkte e-mail:
jcal@aarhus.dk

Som led i det nye Børn og Unge-udvalgs introduktionsprogram er det besluttet, at alle udvalgsmøder i første halvår af 2022 starter med en introduktion til et udvalgt emne/område.

Sag: 22/007802-5

Sagsbehandler:

Hans Sloth

Anne Gaarde Fisker

Astrid Holtz Yates

Jesper Saxvig Callesen

Introduktionerne skal give udvalgsmedlemmerne et overblik over et emne eller område og bidrage til at klæde udvalgsmedlemmerne på til at behandle kommende budgettemaer, byrådsindstillinger og de øvrige sager, der knytter sig til emnet. Det skriftlige materiale til Børn og Unge-udvalget suppleres med et diasoplæg.

2. Indstilling – hvad skal der tages stilling til?

Det indstilles:

- at udkast til introduktionsmaterialet om fritidstilbuddene i SFO og UngiAarhus godkendes
- at udkast til dias-oplæg godkendes
- at udkast til forklæde til udvalgsmødet den 16. marts 2022 godkendes.

9. februar 2022
Side 2 af 3

3. Hvilke ændringer indebærer forslaget?

Nedenfor gennemgås materiale og proces for behandling af punkterne på udvalgsmødet den 16. marts 2022.

Bilag 1. Skriftligt introduktionsmateriale til SFO og UngiAarhus

I afsnit 1 gives en kort generel introduktion til tilbuddene.

I afsnit 2 gives generelle oplysninger om SFO og UngiAarhus og den måde, tilbuddene er indrettet på.

I afsnit 3 præsenteres den fritidspædagogiske vision for SFO og UngiAarhus samt det fælles værdigrundlag for fritidstilbuddene, som Byrådet har besluttet i 2021.

I afsnit 4 følger en nærmere beskrivelse af de fritidspædagogiske tilbud i Aarhus Kommune for børn og unge i 0.-3. klasse (SFO) og i 4. klasse-18 år i fritids- og ungdomsklubber, ungdomsskolen, ungemiljøer og pædagogisk ledede legepladser.

I afsnit 5 og 6 præsenteres en række data om den værdi, som tilbuddene har for børnene og de unge, samt de centrale nøgletal for SFO og UngiAarhus.

Afslutningsvist redegøres i afsnit 8 for den lovgivning, der sætter rammerne for de kommunale tilbud i SFO og UngiAarhus.

3.2 Oplægget på udvalgsmødet (bilag 2):

Drøftelsen om fritidsområdet indledes på udvalgsmødet med en kort, mundtlig introduktion til fritidstilbuddene i SFO og UngiAarhus, der understøttes af det fremsendte oplæg. Det mundtlige oplæg tager 10-15 min. Oplægget holdes af Mette Søberg (kontorchef i PUF og fungerende sektionsleder for området).

Hensigten med det mundtlige oplæg er dels at præsentere tilbuddene i SFO og UngiAarhus for udvalget og dels at give eksempler på, hvilke politiske temaer som byrådet i sidste byrådsperiode drøftede og/eller besluttede vedrørende fritidsområdet i Aarhus.

Den korte introduktion gives med reference til indholdet i baggrundsmaterialet. Dernæst præsenteres eksempler på politiske temaer og forslag fra det

afgående byråd/udvalg. Herefter gennemgås også eksempler på aktuelle sager, som rækker ind i den nye byråds- og udvalgsperiode.

9. februar 2022
Side 3 af 3

4. Økonomiske konsekvenser af forslaget

-

5. Videre proces og kommunikation

- Den 8. marts: Godkendelse af materialet på Rådmandsmøde
- Den 11. marts: Frist for fremsendelse af bilag til udvalgsrådet
- Den 16. marts: Introduktion af fritidsområdet på møde i BU-udvalget

Bilag

Fremsendt til rådmandsmødet:

- Beslutningsmemo til rådmandsmødet
- Bilag 1. Introduktion til fritidstilbuddene i SFO og UngiAarhus
- Bilag 2. Oplæg om fritidsområdet (dias)
- Bilag 3. Forklæde til punkt på Børn og Unge-udvalgets møde

BØRN OG UNGE AARHUS KOMMUNE

Introduktion til fritidsområdet
2022

AARHUS KOMMUNE

Indholdsfortegnelse

1.0 Læsevejledning	4
2.0 Fakta om Børn og Unges tilbud på fritidsområdet 6-18 år	5
2.1 SFO: 0.-3. klasse (4. klasse)	6
2.2 Fritids- og ungdomsskoleområdet: 4. klasse-18 år (21 år).....	7
2.2.1 FO-klubber.....	8
2.3 Fem distrikter i Børn og Unge.....	9
3.0 Vision og værdigrundlag for SFO og UngiAarhus.....	10
3.1 Børne- og ungepolitikken.....	11
3.2 Den fritidspædagogiske vision for SFO og UngiAarhus.....	12
3.2.1 Sådan bidrager SFO.....	13
3.2.2 Sådan bidrager UngiAarhus	13
4.0 Fritidstilbuddene i SFO og UngiAarhus	14
4.1 SFO-tilbuddet for børn 0.-3 klasse.....	15
4.2 Tilbuddene i UngiAarhus for børn og unge 4. klasse-18 år.....	15
4.2.1 Fritidsklubber	15
4.2.2 Ungdomsklubber og ungemiljøer.....	16
4.2.3 Pædagogisk ledede legepladser	16
4.2.4 Ungdomsskolen	16
4.2.5 Andre elementer af UngiAarhus' opgaveløsning	17
5.0 Værdien for børnene og de unge.....	19
5.1 SFO	20
5.2 UngiAarhus.....	21

6.0 Nøgletal for fritidstilbuddene i Børn og Unge	24
6.1 SFO	25
6.2 UngiAarhus.....	26
7.0 Økonomiske rammer	27
7.1 Den økonomiske ramme for SFO	28
7.2 Den økonomiske ramme for UngiAarhus.....	29
8.0 Styring og rammer for SFO og UngiAarhus.....	30
8.1 Byrådets ansvar og kompetencer	31
8.2 Styring og overordnede rammer for SFO	32
8.2.1 Styrelsesvedtægten for folkeskoler	32
8.2.2 Mål- og indholdsbeskrivelse i SFO	32
8.2.3 Skolebestyrelse og SFO-forældreråd	32
8.2.4 Skoleledelsens kompetencer.....	32
8.3 Styring og overordnede rammer for UngiAarhus	33
8.3.1 Lovgrundlag for UngiAarhus	33
8.3.2 Plan for fritids- og ungdomsskoleområdet (UngiAarhus)	33
8.3.3 Fritids- og ungdomsskolebestyrelsernes ansvar og kompetencer	34

1.

Læsevejledning

På Børn og Unge-udvalgets møde den 16. marts 2022 er dagsordensat introtemaet om Børn og Unges tilbud på fritidsområdet. I dette materiale gives en generel introduktion til tilbuddene i SFO og UngiAarhus. I afsnit 2 præsenteres generelle oplysninger om SFO og UngiAarhus og den måde, tilbuddene er indrettet på.

Derefter præsenteres i afsnit 3 den fritidspædagogiske vision for SFO og UngiAarhus og det fælles værdigrundlag for fritidstilbuddene, som Byrådet har besluttet i 2021. I afsnit 4 følger en beskrivelse af de fritidspædagogiske tilbud i Aarhus Kommune for børn og unge i 0.-3. klasse (SFO) og i 4. klasse-18 år i fritids- og ungdomsklubber, ungdomsskolen, ungemiljøer og pædagogisk ledede legepladser.

I afsnit 5, 6 og 7 præsenteres en række data om den værdi, som tilbuddene har for børnene og de unge, samt de centrale nøgletal for SFO og UngiAarhus. Afslutningsvist redegøres i afsnit 8 for den lovgivning, som sætter rammerne for de kommunale tilbud i SFO og UngiAarhus.

2.

Fakta om Børn og Unges tilbud på fritidsområdet 6-18 år

2.1 SFO

2.2 Fritids- og ungdomsskoleområdet

2.3 Fem distrikter i Børn og Unge

**0. - 3. KLASSE
(SFO)**

**4. KLASSE - 18 ÅR
(UNGIAARHUS)**

2.1 SFO: 0.-3. klasse

Der er SFO-tilbud for elever i 0.-3. klasse på alle skoler undtagen på en enkelt heldags-skole (Søndervangskolen). For elever i 4. klasse er der mulighed for morgenpasning. Elever i specialskole, specialklasse eller med støttetimer som følge af vidtgående handicap har mulighed for at gå i SFO frem til 7. klasse.

SFO indgår i skolens samlede virksomhed med en fritidspædagogisk vinkel med henblik på at skabe sammenhæng og helhed i børnenes skoleliv.

10.976 børn er indmeldt i SFO pr. 5. september.

Det svarer til **93 %** af alle børn i 0.-3. klasse. Andelen har været stabil siden 2013.

Forældrebetaling

1.851 kr. pr. måned for et barn i 0.-3. klasse.

470 kr. pr. måned for et barn i 4. klasse (kun morgenpasning).

Der er mulighed for hel eller delvis økonomisk friplads.

2.2 Fritids- og ungdomsskoleområdet: 4. klasse-18 år (21 år)

Fritids- og ungdomsskoleområdet i Aarhus Kommune (UngiAarhus) er for alle børn og unge i Aarhus fra 4. klasse til 18 år. Børn og unge med fysisk og psykisk funktionsnedsættelse kan benytte fritids- og ungdomsskoleområdets tilbud op til 21 år.

Tilbuddene i UngiAarhus er organiseret under fem distrikter, som ledes af en fritids- og ungdomsskoleleder (FU-leder).

UngiAarhus' samlede virksomhed består af følgende tilbud:

47 fritidsklubber (4.-6. klasse)

17 pædagogisk ledede legepladser (det pædagogiske arbejde er målrettet 4. klasse til 18 år og tilbuddet er åbent for alle)

44 ungdomsklubber og ungemiljøer (7. klasse til 18 år)

4 ungdomsskoler (7. klasse til 18 år),
NORD, SYD, SYDVEST og ØST-VEST

Derudover har Aarhus Kommune et specialklubtilbud. Klubben Holme Søndergård, der er et fritidstilbud for unge med gennemgribende udviklingsforstyrrelser og funktionsnedsættelser (klubben er forankret i PPR).

6.116 børn er indmeldt i fritidsklub.

2.692 unge er indmeldt i ungdomsklub
opgjort pr. oktober 2021.

For fritidsklub svarer det til **59,5 %** af alle børn i 4.-6. klasse, og for ungdomsklub svarer det til **15,3 %** unge fra 7. klasse til 18 år. Tallene dækker over store lokale variationer.

Forældrebetaling

793 kr. Fritidsklub (4.-6. klasse)
pr. måned (fuldt medlemskab)

280 kr. Ungdomsklub (7. klasse-18 år) pr. måned (fuldt medlemskab)

Tilbud i ungdomsskolen er som hovedregel uden egenbetaling.

Der er mulighed for differentieret medlemskab i en række ungdomsklubber, hvilket betyder, at man betaler for deltagelse i en række konkrete events som madaftner, fodboldturneringer etc.

Herudover har Byrådet besluttet, at klubber i udvalgte udsatte boligområder har reduceret kontingent.

2.2.1 FO-klubber

Ud over klubtilbuddene i UngiAarhus er der i Aarhus Kommune 17 folkeoplysningsklubber (FO-klubber), som er organiseret under folkeoplysningsloven. Klubberne er private og organiseret som en forening med kommunalt tilskud. De er forankret i Magistraten for Kultur og Borgerservice. FO-klubberne er målrettet alle unge fra og med 7. klasse til og med det år, de fylder 18 år. Der er pr. oktober 2021 indskrevet 1.022 medlemmer i FO-klubberne.

2.3 Fem distrikter i Børn og Unge

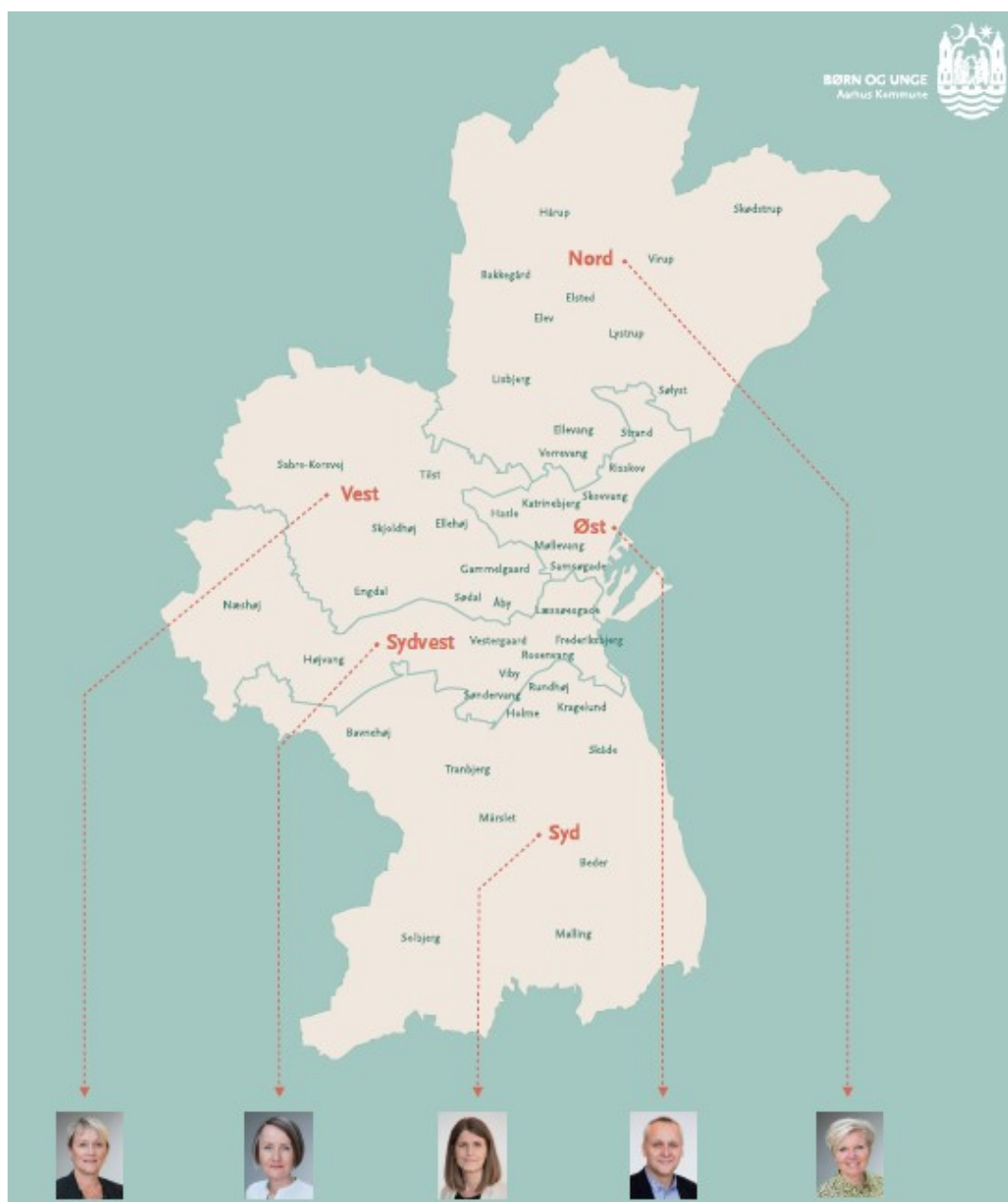
SFO'er og UngiAarhus er sammen med dagtilbud og skoler inddelt i fem geografiske distrikter. Hvert distrikt ledes af en børn og unge-chef, som har det tværgående ansvar for dagtilbud og skoler.

De fem børn og unge-chefer er derudover ansvarlige for hver deres faglige netværk henholdsvis dagtilbud, skole, UngiAarhus, specialområdet samt børn i sårbare og udsatte positioner.

Rådmanden har medio 2021 besluttet, at de fem ledere af UngiAarhus (FU-lederne) i en treårig periode refererer til børn og unge-chefen for distrikt Nord, som også er netværksansvarlig for UngiAarhus. Dette er med henblik på at understøtte en samlet og strategisk ledelse af UngiAarhus i den periode, hvor der skal være et særligt fokus arbejdet med den fritids-pædagogiske vision.

Fem distrikter

- Distrikt Nord,
- Distrikt Syd,
- Distrikt Øst,
- Distrikt Vest,
- Distrikt Sydvest.

Vest
Sårbare og udsatte
Susanne Hammer-Jakobsen

Sydvest
Specialpædagogik
og specialtilbud
Lisbeth Schmidt Andersen

Syd
Dagtilbud
Susanne Holst

Øst
Skoler
Stefan Møller Christiansen

Nord
Fritid
Karina Møller

3.

Vision og værdigrundlag for SFO og UngiAarhus

3.1 Børne- og ungepolitikken

3.2 Den fritidspædagogiske vision

3.1 Børne- og ungepolitikken

Børne- og ungepolitikken er et fælles fundament og en vigtig værdimæssig ramme og styringsredskab for arbejdet med børn og unge i Aarhus. Børne- og ungepolitikken udstikker visionerne for alle Børn og Unges indsatser i et 0-18- årsperspektiv, herunder for SFO og Ungi Aarhus.

Politikken indeholder blandt andet en vision om, at børn og unge udvikler sig til personligt robuste, livsduelige og kreative børn og unge, der bliver så dygtige, som de kan, og er rustede til at møde fremtidens udfordringer.

Den nuværende børne- og ungepolitik blev vedtaget af Byrådet i december 2015. Rådmanden for Børn og Unge har aktuelt sat en fornyelsesproces i gang, der giver det nye byråd og Børne og Unge-udvalg en anledning til at drøfte værdier og visioner for det gode børneliv i Aarhus på 0-18 årsområdet. Afsættet for fornyelsen har bl.a. været synet på børnene og de unge i den fritidspædagogiske vision.

3.2 Den fritidspædagogiske vision for SFO og UngiAarhus

Aarhus Byråd har i børne- og ungepolitikken sat rammerne og kursen for, hvordan Aarhus skal arbejde for det gode børne- og ungeliv. Med vedtagelsen af [den fælles fritidspædagogiske vision](#) har Byrådet i 2021 sat retningen for det samlede fritidspædagogiske felt i Børn og Unge i Aarhus Kommune.

Den fritidspædagogiske vision indeholder en fælles del, der går på tværs af SFO og UngiAarhus, og en mere målrettet vision for de to områder. Hver af disse er suppleret af en række handlingsinitiativer, som skal medvirke til, at visionen kommer til at leve i praksis og for børnene og de unge.

Visionen understreger fritidspædagogikkens særlige værdi i børn og unges liv og giver fælles retning på tværs af SFO og UngiAarhus.

Visionen fremmer fritidstilbud, hvor alle børn og unge:

- deltager i udviklende, mangfoldige og forpligtende fællesskaber med andre børn og unge
- er aktive medskabere af deres fritid og får mod og støtte til at være aktører i eget liv
- får passende støtte fra engagerede og nærværende voksne
- motiveres til fysisk bevægelse og aktivitet
- bliver mødt med et helhedssyn med fokus på mening og sammenhæng
- igennem leg og ved at øve sig udvikler sig og bliver i stand til at mestre eget liv
- bliver til nogen og til noget.

3.2.1 Sådan bidrager SFO

Sammen med skolens undervisningsdel arbejder SFO'en for at skabe de bedste betingelser for, at alle børn oplever mestring af eget liv, gode fællesskaber og demokratisk dannelse.

Disse er pejlemærker for det pædagogiske arbejde i SFO'en. Vejen til trivsel, udvikling, fællesskaber og demokratisk dannelse er belagt med samvær, leg og aktiviteter, både børneinitierede og voksenorganiserede. Der er hele tiden vægt på at skabe mening hos barnet.

Fællesskaberne opstår omkring et fælles udgangspunkt – en vild eller fantasifuld leg, et kreativt projekt eller et selvopfundet spil. SFO'en giver dermed andre oplevelser og muligheder for mestring end skolens undervisning.

Læs visionen for SFO [her](#).

3.2.1 Sådan bidrager UngiAarhus

UngiAarhus bidrager til, at alle børn og unge får mulighed for at deltage i fællesskaber, og skal understøtte den enkelte i at påvirke og udvikle disse fællesskaber. Børn og unge oplever i UngiAarhus at være aktiv aktør i eget liv og i de lokale fællesskaber – og i bydækkende fællesskaber i takt med, at de bliver ældre. Børn og unge oplever medborgerskab og handlekraft i praksis, når de i UngiAarhus kobler viden med handling i afprøvede aktiviteter igennem kreative og konkrete projekter og eksperimenterende løsninger.

Gennem et attraktivt fritidstilbud for de mange er det muligt at sikre børn og unge i udsatte positioner deltagelse i fællesskabet. Alle børn og unge skal i UngiAarhus opleve sig mødt i de livsomstændigheder, de står i. Udsatte og sårbare børn og unge skal i UngiAarhus opleve at få en hjælpende hånd og den støtte, de har brug for, så de også deltager i fællesskabet på egne præmisser.

Læs visionen for UngiAarhus [her](#).

4.

Fritidstilbuddene i SFO og UngiAarhus

4.1 SFO-tilbuddet for børn 0.-3 klasse

4.2 Tilbuddene i UngiAarhus for børn og unge 4. klasse-18 år

Fritidstilbuddene i SFO og UngiAarhus

4.1 SFO-tilbuddet for børn 0.-3 klasse

Den enkelte SFO er en del af skolens virksomhed med en skoleleder som ansvarlig for skolens samlede virksomhed. Skolelederen refererer til distriktets børn og unge-chef.

SFO'en er et pasningstilbud, der begynder, når undervisningen i 0.-3. klasse slutter, men i praksis vil overgangen opleves flydende for børnene, eftersom medarbejderne i SFO ofte har en funktion i forbindelse med overlap mellem undervisning og fritid. Medarbejderne løser desuden ofte opgaver i regi af undervisningen som eksempelvis klassepædagog, hvilket medvirker til at styrke børnenes oplevelse af helhed i skoledagen.

4.2 Tilbuddene i UngiAarhus for børn og unge 4. klasse-18 år

Tilbuddene i UngiAarhus er inddelt i fem distrikter med tilhørende fritidscentre og ungdomsskole. Hvert distrikt er ledelsesmæssigt inddelt i fire fritidscentre og én ungdomsskole.

Under hvert fritidscenter er der mellem to og fem fritidsklubber/ungdomsklubber og pædagogisk ledede legepladser. Et fritidscenter dækker maksimalt fire skoledistrikter.

Der er en fælles ungdomsskole pr. distrikt, som opererer såvel lokalt som bydækkende, og som har undervisning og andre aktiviteter på mange forskellige matrikler.

Den samlede ledelse af FU-områderne består således af en FU-leder, en vice FU-leder, fire fritidscenterledere og ungdomsskolekoordinatorer.

4.2.1 Fritidsklubber

Fritidsklubberne i UngiAarhus er et alment tilbud, der henvender sig til alle børn i 4.-6. klasse i Aarhus Kommune. Børnene skal være medlemmer af fritidsklubben for at kunne benytte tilbuddet.

Byrådet har besluttet, at der som minimum skal ligge en fritidsklub i hvert skoledistrikt. Mange klubber er lokaliseret på samme matrikel som kommunens folkeskoler.

Fritidsklubberne har som formål at skabe gode fritids- og ungdomspædagogiske rammer for børnenes fællesskaber og personlige udvikling. Dette arbejder UngiAarhus med gennem forskellige interessebårne og sociale aktiviteter.

4.2.2 Ungdomsklubber og ungemiljøer

Ungdomsklubberne i UngiAarhus er et alment tilbud, der henvender sig til alle unge fra 7. klasse og til 18 år (til 21 år for unge med fysisk og/eller psykisk funktionsnedsættelse) i Aarhus Kommune. De unge skal være medlemmer af ungdomsklubben for at kunne benytte tilbuddet. Det er ikke politisk besluttet, at der skal være en ungdomsklub i hvert skoledistrikt, men i mange skoledistrikter er der en ungdomsklub.

Ungdomsklubben tilbyder forskellige aktiviteter og fællesskaber, hvor de unge kan mødes med jævnaldrende og dyrke ungefællesskaber på en meningsfuld og konstruktiv måde. I ungdomsklubben har man også et bydækkende perspektiv gennem fælles arrangementer og i arbejdet med at bygge bro til blandt andet ungdomsskolen.

I regi af legepladserne eller ungdomsklubber er der også i en række fritidscentre etableret *ungemiljøer*. Ungemiljøerne henvender sig til målgruppen fra 7. klasse til 18 år. Her er de unges deltagelse ikke medlemsafhængig. Ungemiljøerne er et mere fleksibelt og dynamisk miljø, hvor der er fokus på at skabe gode og stærke fællesskaber for lokalområdets unge.

4.2.3 Pædagogisk ledede legepladser

De pædagogisk ledede legepladser er et åbent og gratis tilbud til alle i Aarhus Kommune uanset alder. Den primære målgruppe for det pædagogiske arbejde er dog børn og unge fra 4. klasse til 18 år.

En pædagogisk ledet legeplads er et bemandet pædagogisk tilbud. De pædagogiske medarbejdere, der er tilknyttet legepladserne, arbejder med et fritidspædagogisk afsæt og anerkender, medtænker og inddrager børn, unge og andre brugere i ideudvikling, planlægning og formgivning af den pædagogisk ledede legeplads og aktiviteterne.

Legepladserne i UngiAarhus er mangeartede – nogle har dyrehold, andre byggelegepladser eller cykelværksted – og hver især spiller de i deres daglige pædagogiske arbejde en vigtig rolle for de børn, unge og familier, der benytter tilbuddet.

Legepladserne samarbejder også med dagtilbud og skoler, hvor de udgør alternative læringsmiljøer, og med kulturinstitutioner og foreninger i lokalområdet.

4.2.4 Ungdomsskolen

Ungdomsskolen er et tilbud for alle unge fra 7. klasse til 18 år i Aarhus Kommune, der som udgangspunkt er uden egenbetaling. Ungdomsskolens tilbud rummer bl.a. faglig undervisning i fritiden, samarbejde med folkeskolen om valgfag samt individuelle og fleksible tiltag for unge, som har brug for et alternativt lærings- og dannelsesmiljø.

Der er også et tæt samarbejde med ungdomsuddannelserne for at facilitere brobygning og sammenhæng fra folkeskole til ungdomsuddannelse. Derudover er der bl.a. knallertkørekortskole, arrangementer, ture, rejser, temadage, workshops m.m. Der er undervisning i alle skoledistrikter.

Ungdomsskolevirksomheden har ikke en selvstændig lokation, men foregår på skoler, klubber, kulturinstitutioner og andre relevante lokationer afhængig af tilbuddets art rundt om i Aarhus Kommune. Ligeledes er undervisere i ungdomsskolen typisk timelønnede undervisere (med en særlig interesse i det tema, de underviser i).

Der er ungdomsskolevirksomhed i alle fem distrikter, og ungdomsskolen er organiseret i fire teams SYD, SYDVEST, ØST-VEST og NORD og samarbejder på tværs af alle områder. I UngiAarhus er der otte ungdomsskolekoordinatorer, som er ledere i ungdomsskolen og ansvarlige for at varetage personaleledelsen af ungdomsskolens ansatte samt den løbende udvikling af ungdomsskolen og ungdomsskolens undervisning.

4.2.5 Andre elementer af UngiAarhus' opgaveløsning

UngiAarhus' samarbejde om udsatte børn og unge

UngiAarhus har en særlig forpligtelse i forhold til at understøtte udsatte børn og unges deltagelse i fællesskabet. Her er tværfaglighed og den fleksible lovgivning centrale i UngiAarhus' opgaveløsning og består bl.a. af:

- samarbejde med skoler om håndholdte indsatser for børn og unge
- samarbejde med forældre- og civilsamfundsaktører om fritids- og kulturtilbud for byens børn og unge
- lokalkoordinering af møder mellem kommune, politi og boligforeninger i udvalgte udsatte boligområder (lederråd)
- samarbejde med politiet og byens boligforeninger om at skabe tryghed for beboere og besøgende i Aarhus' udsatte boligområder
- samarbejde med de sociale myndigheder om de børn og unge, som har brug for ekstra voksenkontakt.

UngiAarhus er desuden opsøgende på de unge, hvor de befinder sig, og er for de mest udsatte et alternativ til 'gaden'.

Mellemformer i UngiAarhus

I samarbejdet med de lokale skoler og andre magistratsafdelinger er der hos en række klubber og ungdomsskoler i Aarhus Kommune etableret forskellige typer af mellemformer. Her udgør klub eller ungdomsskole et alternativt læringsmiljø for børn og unge, der i perioder kan være udfordret i skolen af forskellige årsager.

I kraft af fritids- og ungdomsskoleområdets fleksible lovgrundlag er der mulighed for at oprette specifikke håndholdte indsatser målrettet enkelte børn og unge samt grupper af børn og unge, når der viser sig et behov for dette.

Bydækkende aktiviteter i UngiAarhus

UngiAarhus' arbejde med bydækkende aktiviteter og events kompletterer forholdet mellem det lokale, det områdedækkende og det bydækkende. Den bydækkende tilgang til arbejdet i UngiAarhus giver mulighed for at understøtte fællesskaber mellem børn og unge på tværs af byen. Det muliggør også, at børn og unge får mulighed for at dyrke (særlige) interesser. På denne måde åbnes verden for både børn, unge og personale, og der bliver samtidig skabt begivenheder af en karakter og et format, som kun kan lade sig gøre via samarbejde på tværs af UngiAarhus. Eksempler er:

- musikarrangementer (OMG og Musikstarter)
- teaterprojekter
- vårsalong
- valgfag
- Sommerferieaktiviteter.

5.

Værdien for børnene og de unge

5.1 SFO

5.2 UngiAarhus

5.1 SFO

I forbindelse med udarbejdelsen af den fritidspædagogiske vision blev der foretaget kvalitative interviews med børn fra forskellige SFO'er. De blev spurgt om, hvad de synes om SFO'en, og hvad der kunne gøre den bedre. Den helt overordnede tendens i børnenes svar var, at børnene er særdeles glade for deres SFO. Der er mange gode venner i SFO'en, som børnene kan lege med. Der er mange forskellige aktiviteter, og de voksne er søde og gode til at finde på ting og løse konflikter.

Børnene fremhæver altså fællesskabet og samværet i SFO'en, hvor udvalget af aktiviteter hjælper børnene til at skabe relationer på tværs af aldersgrupper og kammeratgrupper.

Der er masser at vælge imellem i SFO'en, hvilket fremhæves af børnene som et plus – at de selv kan vælge, hvad de vil bruge deres tid på, og at der er meget at vælge imellem.

”Man kan helt selv bestemme, hvad man vælger.”

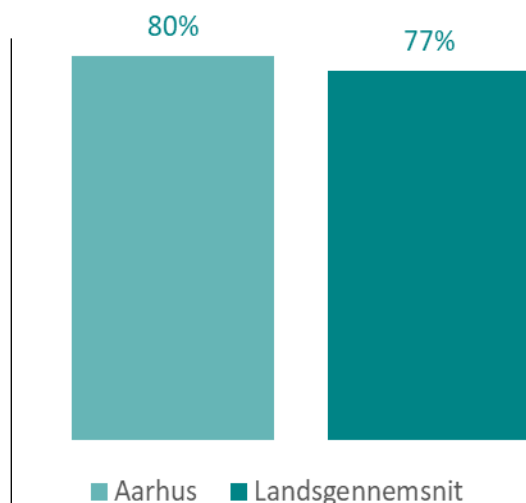
For børnene er det også vigtigt, at der er voksne til rådighed, når de har brug for det. Børnene peger blandt andet på de voksnes evne til at skiftevis at trække sig og træde til, alt efter hvad børnene har brug for.

”De voksne er meget hjælpsomme og gode til at hjælpe de børn, der har brug for det. De hjælper med at ting kan lykkes.”

Forældretilfredshed med aktiviteterne i SFO'en

I SFO'en indsamles der ikke systematisk data om værdien for børnene, men i forbindelse med den landsdækkende forældretilfredshedsundersøgelse af folkeskole og SFO er der indsamlet svar om forældrenes tilfredshed med aktiviteterne i SFO'en.

I den seneste undersøgelse fra skoleåret 2019/20 svarede 80 % af forældrene, at de var enten ”tilfredse” eller ”meget tilfredse” med aktiviteterne i SFO'en. Gennemsnitstallet dækker over betydelig variation mellem skoler (60-94 %).

5.2 UngiAarhus

Der blev i forbindelse med udarbejdelsen af den fritidspædagogiske vision i 2021 foretaget en kvalitativ undersøgelse med børn og unge om tilbuddene i UngiAarhus. Her blev både nuværende og tidligere medlemmer inddraget, men også børn og unge, der ikke benytter tilbuddene, blev spurgt. Undersøgelsen giver et billede af den værdi, som tilbuddene giver set fra de unges perspektiv.

På fritidsklubområdet har Byrådet truffet beslutning om, at der årligt gennemføres en kvantitativ klubtrivselsmåling, hvor medlemmer af fritidsklubberne svarer på en række spørgsmål om værdien af at være en del af en fritidsklub. I den kommunale sundhedsmåling til elever i grundskolen er der et spørgsmål om begrundelsen for ikke at gå i klub. I ungdomsskolen er der jf. lovgivningen en systematisk registrering af de hold og aktiviteter, der gennemføres i ungdomsskolen. Det betyder, at der ikke systematisk gennemføres dataindsamling vedrørende en stor del af tilbuddene i UngiAarhus.

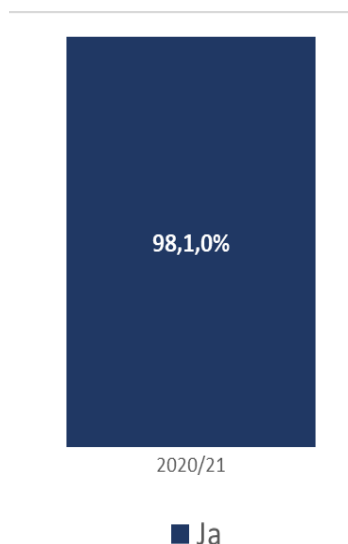
Fællesskabet i klubben er vigtigt for børnene i fritidsklubberne

Nedstående figurer viser, at de børn og unge, som er indskrevet i fritidsklub og ungdomsklub, generelt er tilfredse eller meget tilfredse med klubtilbuddet.

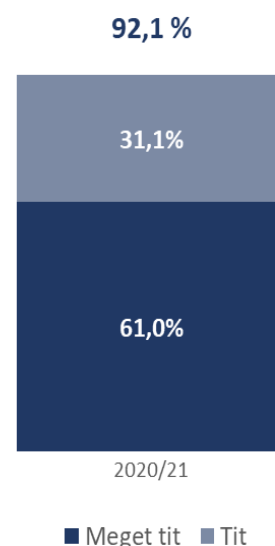
Det er især vennerne i klubben og fællesskabet med andre børn og unge i klubben, som gør, at man kommer i klubben. Dette underbygges også af, at det i særlig grad er, når ens venner ikke kommer i klubben, at man ikke er medlem af en klub, hvilket fremgår af elevernes besvarelser i den kommunale sundhedsmåling.

"Skolen forventer mere, når man går i 8. klasse [...] Vi er pressede i forhold til uddannelsesparathed [...] Vi ønsker mere tid med vennerne. Venner er vigtigst." (8. klasseelev)

Gode venner i fritidsklubben: (andel der svarer ja)

Er du glad for klubben (andel der svarer tit eller meget tit):

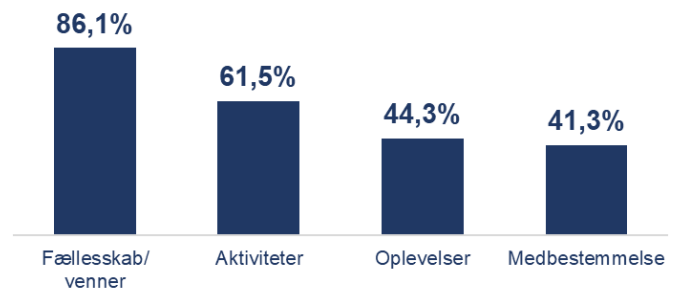
Kilde: Klubtrivselsmålingen 2020/21

Aktiviteterne i fritidsklubben er også vigtige for børnene

Det at være sammen om aktiviteter i klubben er ligeledes af stor betydning for klubmedlemmerne.

61,5 % af klubmedlemmerne svarer, at aktiviteterne i klubben har betydning for, om de kommer.

Dette underbygges af elevbesvarelserne i sundhedsmålingen om årsagen til, at de ikke er medlem af klub. Her begrundes fravalget af klub (ud over at vennerne ikke er klubben) med, at aktiviteterne i klubben ikke har deres interesse.

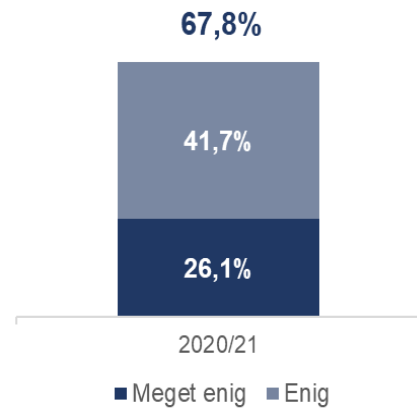

Kilde: Klubtrivselsmålingen 2020/21

Børnene spørges også ind til om de oplever at lære noget nyt i fritidsklubben, hvilket godt 2/3 svarer positivt til.

Lærer nyt i klubben

(andel der svarer meget enig/enig)

Kilde: Klubtrivselsmålingen 2020/21

Børnene svarer desuden på deres relation til personalet i fritidsklubben, og her er ca. 2/3 enige eller meget enige i at kunne snakke med en voksen i klubben.

”Jeg kunne også godt lide pædagogerne. Jeg havde nogle rigtig gode pædagoger – bl.a. folk jeg stadig har kontakt med i dag [...] Det er jo sygt meget dannelse [...] sådan noget fritidsdannelse det er altså vildt fedt.” (tidligere medlem af klub og bruger af ungdomsskoletilbud)

Ungdomsskolens aktiviteter

Ungdomsskolen leverer en bred vifte af tilbud og muligheder for de unge, og tilbuddene benyttes af mange unge i Aarhus. Fritidsundervisning spænder bredt fra motorlære og cykelværksted over boglige og kreative fag til demokrati og medborgerskab. Ungdomsskolen står fx for senaterne, hvor børn og unge får mulighed for at tage del i og udvikle demokratiet i lokalområdet og i hele Aarhus.

Jeg meldte mig ind for at få mere politisk indflydelse. Det har altid interesseret mig. Det er en god vej ind i politik. Samtidig er der et fantastisk fællesskab, som jeg ikke har oplevet andre steder. (Ung fra et af Senaterne)

I alt 6.925 unge benyttede sig af ungdomsskolen i 2020/21 fordelt på 252 forskellige typer af hold/forløb. Der er tale om et fald fra tidligere år, både ift. antal hold og deltagere, dette skyldes i særdeleshed aflysninger pga. COVID-19.

Aktiviteter	Antal deltagere	Antal hold
Almindelig undervisning m.m. i fritidsundervisning		
Boglige fag	825	52
Kreative, musiske, håndværksfag og it og medier	960	82
Samfund, kultur og menneske	3.966	36
Sport og fritidsliv	754	53
Særlig tilrettelagt undervisning ift. DSA	112	5
<i>Almen undervisning m.m. i alt</i>	<i>6.617</i>	<i>228</i>
Øvrige aktiviteter		
Knallert og færdselslære	151	13
Vejledningsforløb og særlige forløb for 15-17-årige	157	11
<i>Øvrige aktiviteter i alt</i>	<i>308</i>	<i>24</i>
Aktiviteter i ungdomsskolen i alt	6.925	252

Kilde: Ungdomsskolestatistikken 2020/21

6.

Nøgletal for fritidstilbuddene i Børn og Unge

6.1 SFO

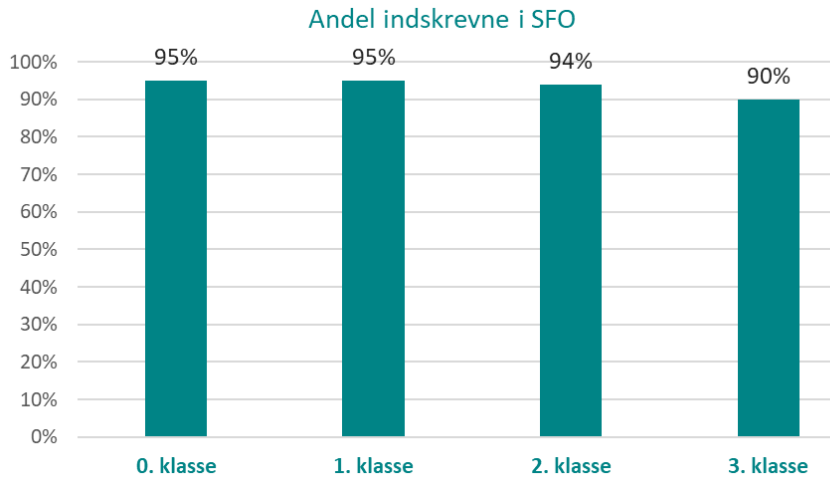
6.2 UngiAarhus

6.1 SFO

Gennem de senere år har den samlede indskrivning i SFO ligget stabilt omkring 93 % af børnene i målgruppen. Dette dækker dog over en faldende indskrivning i takt med børnenes øgede alder. En del heraf er naturligt, eftersom pasningsbehovet falder med alderen. Lokalt er der mange indsatser for også at opretholde en stor indskrivning for de ældste børn i 3. klasse.

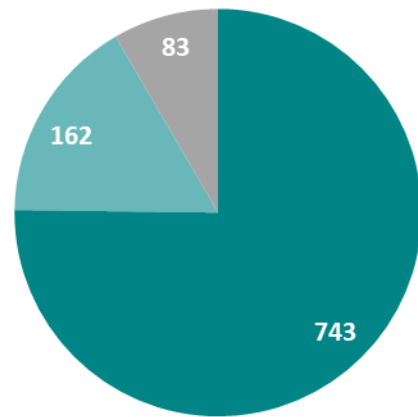
Introduktionsmateriale til Børn og Unge-udvalget — Fritidsområdet — 2022

Andel indskrevne i SFO i skoleåret 2021/22 fordelt på klassetrin

Fordeling af fuldtidsstillinger i SFO

I Aarhus Kommune var der i 2021 988 fuldtidsstillinger i SFO'er.

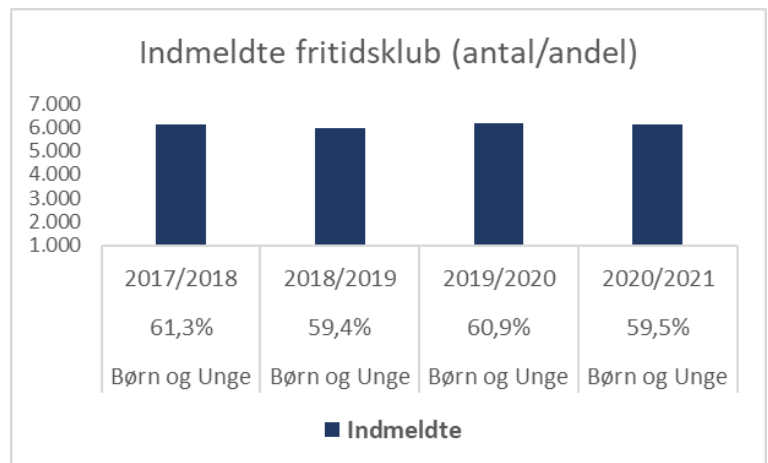

■ Pædagoger ■ Pædagogmedhjælpere ■ Øvrige

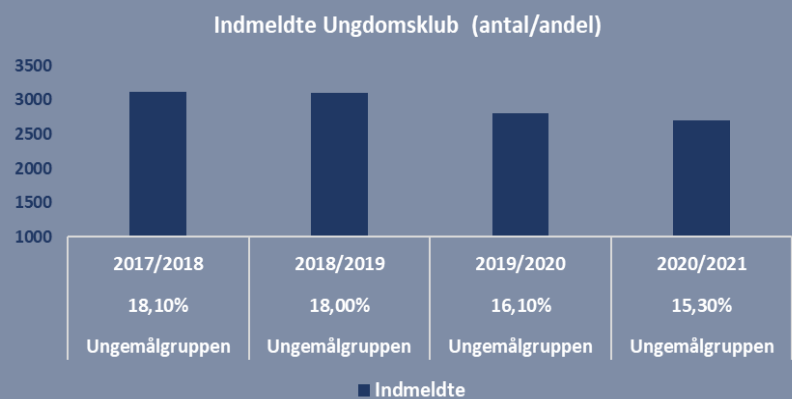

6.2 UngiAarhus

Opgjort pr. oktober 2021 er i alt 6.116 børn indmeldt i fritidsklub, hvilket svarer det til 59,5 % af alle børn i 4.-6. klasse. Som det fremgår af figuren, ligger medlemstallet i fritidsklub stabilt.

Opgjort pr. oktober 2021 er i alt 2.692 unge indmeldt i ungdomsklub, hvilket svarer til en andel på 15,3 % af aldersgruppen fra 7. klasse til 18 år. Der er de seneste par år registeret et fald i antallet af medlemmer i ungdomsklub fra 3.119 i 2017/18.

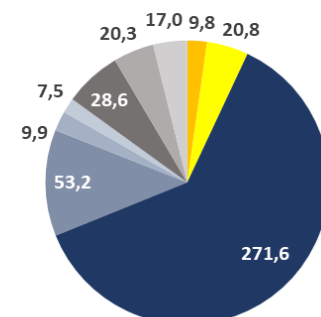

En opmærksomhed i forhold til registrering af antal brugere af tilbuddene i UngiAarhus er, at UngiAarhus som tidligere beskrevet har en række andre tilbud og indsatser rettet mod børn og unge, som ikke medlemsregistreres. Dette vedrører både de bydækkende aktiviteter, lokale aktiviteter og samarbejder i det enkelte område, herunder en del af det forebyggende arbejde.

Børn og Unge har besluttet, at der skal arbejdes med udvikling af data, som viser aktiviteter og den brugeroplevede værdi af tilbuddene i UngiAarhus endnu bedre.

Der er i alt **439** fuldtidsstillinger i UngiAarhus.

Medarbejdere i UngiAarhus
(439 fuldtidsstillinger fordelt på stillingskategorier)

- Leder/Viceleder
- Uddannet pædagogisk personale
- Legepladspædagog/medarbejder
- Ungdomsskolelærere
- Øvrige
- Fritidsleder
- Klubassistenter ikke-uddannet
- Ungdomsskolekoordinator
- Pædagogstuderende

7.

Økonomiske rammer

7.1 Den økonomiske ramme for SFO

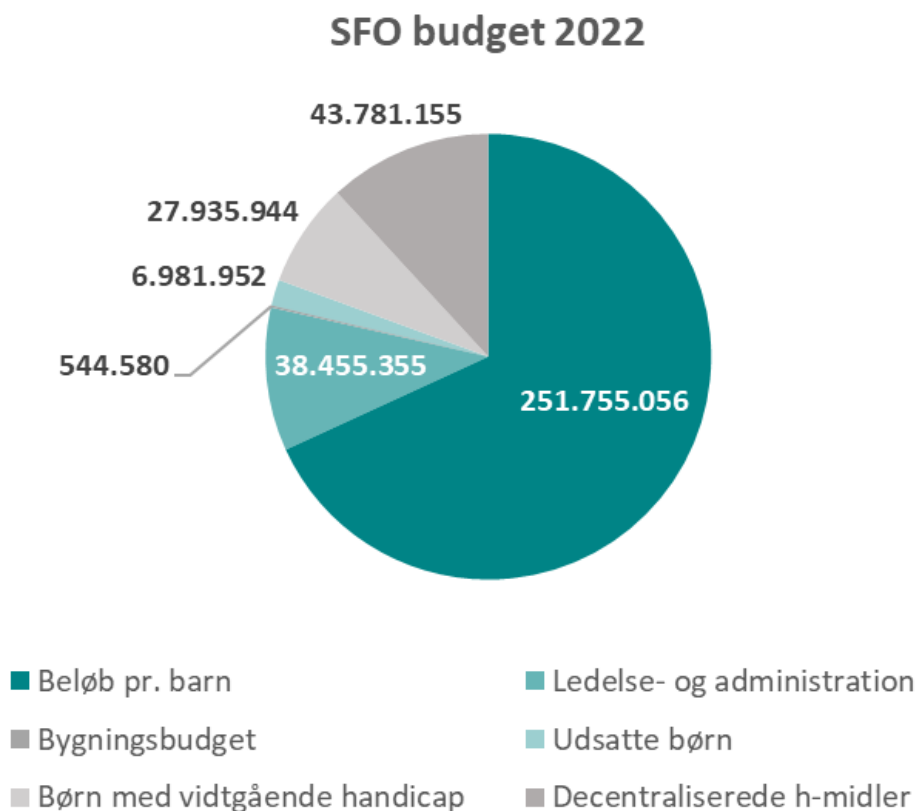
7.2 Den økonomiske ramme for UngiAarhus

7.1 Den økonomiske ramme for SFO

SFO'erne har en budgettildelingsmodel, hvor hovedparten af beløbet beregnes på baggrund af antal børn i SFO'en. Derudover tildeles der budget til bygninger, børn med handicap, udsatte børn samt ledelse og administration.

Byrådet har besluttet, at der på folkeskolerne i Aarhus føres adskilte budgetter for skolens undervisningsdel og skolens SFO. Det vil sige, at der på den enkelte folkeskole ikke må overføres budget mellem undervisning og SFO. Der aflægges særskilt regnskab for den enkelte skoles SFO.

Det samlede budget til SFO i Aarhus Kommune udgør ca. 369 mio. kr. årligt. Budgettets fordeling mellem de enkelte poster fremgår af figuren nedenfor.

7.2 Den økonomiske ramme for UngiAarhus

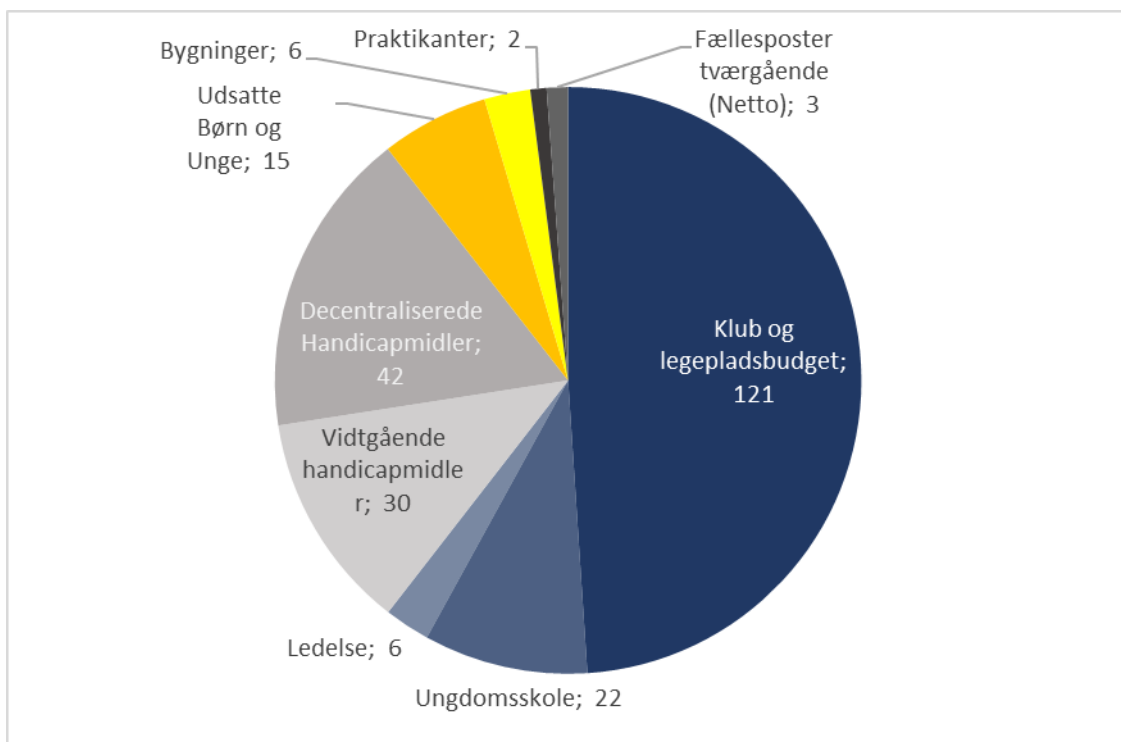
På linje med andre velfærdsområder i Aarhus Kommune er der ikke en kommunalt besluttet budgetmodel for UngiAarhus. Den samlede årlige budgetramme for UngiAarhus er fast, og den er uafhængig af både antal børn og unge i kommunen og antal medlemmer i UngiAarhus.

Et øget børnetal giver dermed et lavere gennemsnitsbudget pr. barn i UngiAarhus. Der reguleres dog årligt op eller ned på rammen, hvis det fastsatte indtægtsbudget for forældrebetalingen ikke balancerer.

Den samlede ramme i 2021 på fritids- og ungdomsskoleområdet var 248 mio. kr. Derudover er der et særskilt budget til UngiAarhus' fællesadministration på ca. 7,5 mio. kr. Budgetrammen fordeles i UngiAarhus på baggrund af demografi (børnetal).

Budgetrammen, der fordeles mellem de fem UngiAarhus-distrikter, består af budgetposterne, som er vist i figuren nedenfor. Dele af budgettet i figuren tildeles efter demografi (dvs. antal børn og unge i området). Dette vedrører budgettet til klub- og legeplads samt til ungdomsskolen. Midler til børn med handicap tildeles efter antal børn med støttebehov i PPR. Endnu en andel af budgettet tildeles efter antal socialt udsatte børn og unge og tildeles efter socioøkonomiske faktorer som fx antal sociale foranstaltninger og antal børn med økonomisk friplads.

UngiAarhus budget 2022

Som en del af Byrådets vedtagelse af den fritidspædagogiske vision har rådmanden for Børn og Unge fået delegeret kompetencen til, i dialog med Børn og Unge-udvalget, at justere budgettildelingsmodellen for UngiAarhus. Ændringen vil være med fokus på, at budgettildelingen understøtter den fritidspædagogiske vision for UngiAarhus.

8.

Styring og rammer for SFO og UngiAarhus

8.1 Byrådets ansvar og kompetencer

8.2 Styring og overordnede rammer for SFO

8.3 Styring og overordnede rammer for UngiAarhus

8.1 Byrådets ansvar og kompetencer

Driften af både folkeskolerne og dermed SFO'erne samt fritids- og ungdomsskoleområdet i Aarhus Kommune er en kommunal opgave. Byrådet skal:

- sikre pladser i SFO (jf. [folkeskoleloven](#))
- sikre pladser i klubtilbud fra 4. klasse (jf. [dagtilbudsloven](#))
- tilbyde alsidigt ungdomsskoletilbud for unge 7. klasse-18 år (jf. [ungdomsskoleloven](#))
- føre tilsyn med tilbuddene i SFO og klubber (jf. folkeskoleloven og dagtilbudsloven, se i øvrigt temaet om tilsyn)
- beslutte rammerne for det faglige arbejde i SFO i Rammer for mål og indhold for SFO (jf. folkeskoleloven)
- beslutte rammerne for fritids- og ungdomsskoleområdet (UngiAarhus) i Fritids- og ungdomsskoleplanen (jf. ungdomsskoleloven).

Byrådet har den 2021 vedtaget en ny ramme for lokal kvalitetsopfølgning og tilsyn med dagtilbud, skoler og fritidstilbud. Rammen bygger på en systematisk, datainformeret og læringsbaseret tilgang på læringssamtalerne samt opfølgningssamtaler i ledelseslinjen.

Byrådet har i 2015 vedtaget en børne- og ungepolitik, der sætter rammerne og kursen for, hvordan Aarhus skal arbejde for det gode børne- og ungeliv.

Byrådet har i 2021 vedtaget den fritidspædagogiske vision, som sætter retningen for det samlede fritidspædagogiske felt i Børn og Unge i Aarhus Kommune.

8.2 Styring og overordnede rammer for SFO

SFO'en er som en del af skolen underlagt folkeskolens fælles rammelovgivning, som er fastsat i [folkeskoleloven](#). Denne indeholder blandt andet folkeskolens formål og krav om mål- og indholdsbeskrivelse i SFO. Kravene til mål- og indholdsbeskrivelsen er konkretiseret i [bekendtgørelsen](#) herom.

8.2.1 Styrelsesvedtægten for folkeskoler

Med afsæt i folkeskoleloven findes der i Aarhus en byrådsbesluttet [styrelsesvedtægt](#) for folkeskoler, som er en del af de formelle rammer for folkeskolernes virksomhed. Styrelsesvedtægten fastlægger bl.a. rammerne for skolebestyrelsens og SFO-forældrerådets arbejde.

8.2.2 Mål- og indholdsbeskrivelse i SFO

Ifølge folkeskoleloven skal Byrådet fastsætte en mål- og indholdsbeskrivelse for SFO. I Aarhus Kommune har Byrådet i forbindelse med den fritidspædagogiske vision vedtaget en central [ramme for lokale mål- og indholdsbeskrivelser](#). Rammen understøtter SFO'ernes arbejde som en del af kommunens samlede børne- og ungepolitik, og den giver samtidig mulighed for lokal frihed inden for rammen. Rammen er blevet til i tæt samarbejde med faglige organisationer og forældreorganisationer.

8.2.3 Skolebestyrelse og SFO-forældreråd

Hver skole har en skolebestyrelse, som har til formål at sikre forældre og medarbejdere indflydelse på principperne for skolens daglige virke. Skolebestyrelsen skal endvidere bidrage til, at der opnås det bedst mulige samarbejde mellem forældre, medarbejdere og skolens ledelse. Skolebestyrelsen beskæftiger sig med hele skolens virksomhed og dermed også SFO'en.

Byrådet har besluttet, at alle folkeskoler i Aarhus Kommune skal have et SFO-forældreråd. SFO-forældrerådets primære opgave er at formidle forældresynspunkter og medvirke til et samarbejde med skolefritidsordningens leder og personale.

SFO-forældrerådet er samarbejdspartner for skolebestyrelsen, og skolebestyrelsen skal inddrage SFO-forældrerådet ved behandling af sager om SFO'en.

8.2.4 Skoleledelsens kompetencer

Skolelederen har den administrative og pædagogiske ledelse af en skole og er ansvarlig for skolens virksomhed over for skolebestyrelsen og byrådet. Der er desuden en eller flere afdelingsledere på skolerne, hvoraf en er leder SFO'en og evt. indskolingen. Flere skoler har desuden en fritidspædagogisk leder med særligt fokus på SFO'en.

8.3 Styring og overordnede rammer for UngiAarhus

8.3.1 Lovgrundlag for UngiAarhus

Aarhus Kommunes tilbud i UngiAarhus reguleres og tilbydes i henhold til henholdsvis [ungdomsskoleloven](#) og [dagtilbudsloven](#):

- Fritidstilbud fra 4. klasse til 18 år i UngiAarhus er etableret i henhold til ungdomsskoleloven. Ungdomsskolelovgivningen er dermed grundlaget for al fritids- og ungdomsskolevirksomhed i Aarhus Kommune for børn og unge fra 4. klasse til 18 år (21 år for unge med fysisk og/eller psykisk funktionsnedsættelse).
- Aarhus Kommune skal jf. lov om ungdomsskoler sikre kommunens unge et alsidigt tilbud om ungdomsskolevirksomhed. Ungdomsskolen har overordnet til formål give unge mulighed for at fæstne og uddybe deres kundskaber, give dem forståelse for og dygtiggøre dem til samfundslivet og bidrage til at give deres tilværelse forøget indhold samt udvikle deres interesser for og evne til aktiv medvirken i et demokratisk samfund.
- Aarhus Kommune skal efter dagtilbudsloven sørge for, at der er de nødvendige klubtilbud og andre socialpædagogiske fritidstilbud til større børn og unge. Kommunen skal også sørge for, at der er det nødvendige antal pladser i særlige klubtilbud til større børn og unge, der på grund af betydelig og varig nedsat fysisk og psykisk funktionsevne har et særligt behov for støtte.

8.3.2 Plan for fritids- og ungdomsskoleområdet (UngiAarhus)

Ungdomsskoleloven fastsætter, at byrådet tiltræder en plan for fritids- og ungdomsskoleområdet ([FU-planen](#)), som indeholder bestemmelser om kommunens ungdomsskoleordning.

På baggrund af børne- og ungepolitikken og den fritidspædagogiske vision udstikker FU-planen den overordnede strategiske ramme for UngiAarhus' virksomhed. FU-planen fastsætter herunder mål og rammer for UngiAarhus' arbejde som en integreret del af Aarhus Kommunes samlede fritidsmæssige, forebyggende og støttende indsats over for børn og unge.

8.3.3 Fritids- og ungdomsskolebestyrelsernes ansvar og kompetencer

I henhold til ungdomsskolelovens § 7 skal der ved hver ungdomsskole oprettes en ungdomsskolebestyrelse.

I Aarhus Kommune er der fem fritids- og ungdomsskolebestyrelser – én bestyrelse pr. UngiAarhus-distrikt. Hver bestyrelse består af 13 medlemmer, der består af repræsentanter fra de unge, forældre, medarbejdere samt udvalgte organisationer og interessenter med særlig interesse for fritidsområdet.

Byrådet har i henhold til ungdomsskoleloven besluttet en [styrelsesvedtægt](#) for UngiAarhus, der fastlægger rammerne for fritids- og ungdomsskolebestyrelsens og forældre- og ungerådets arbejde samt samarbejde med Børn og Unge.

Fritids- og ungdomsskolebestyrelserne har bl.a. til opgave at:

- Fastsætte principper for UngiAarhus-distriktets virksomhed, herunder åbningstider for distriktets fritidspædagogiske tilbud
- Udarbejde budget for UngiAarhus-distriktets virksomhed inden for den fastsatte budgettildeling
- Føre tilsyn med alle dele af distriktets enheder.

Fritidsområdet i Aarhus

Børn og Unge-udvalget den 16. marts 2022

Oplæggets indhold

1. Fritidsområdet i Aarhus – hvordan ser det ud?

Kort intro med faktuelle information – se også baggrundsnotat

2. Den fritidspædagogiske vision

Eksempel på en sag, der rækker ind i den nye byråds/udvalgsperiode

3. Eksempler på aktuelle sager og temaer

Nedslag på sager og temaer, der rækker ind i denne byråds- og udvalgsperiode

1. Fritidsområdet i Aarhus

- Hvordan ser det ud?

Fritidsområdet i Aarhus

**0. - 3. KLASSE
(SFO)**

**4. KLASSE - 18 ÅR
(UNGIARHUS)**

Fakta om SFO

”Fra reelt pasningsbehov til begyndende selvstændighed”

- 0.-3. klasse (morgenpasning i 4. klasse)
- SFO på alle skoler (undtagen Søndervangskolen)
- Mulighed for SFO frem til 7. klasse for elever i specialskole, specialklasse eller med støttetimer
- SFO er organiseret som en del af skolens samlede virksomhed.
- Skolerne er organiseret i Børn og Unges fem distrikter.

Nøgletal for SFO

- **10.976** børn er indmeldt i 0.-3. klasse
- Det svarer til **93 %** af alle børn i aldersgruppen
- Andelen af indskrevne børn er stabil

Fakta om UngiAarhus

"Det frie fritidsvalg styret af interesser og fællesskaber, som giver mulighed for at blive til nogen og til noget"

Målrettet 4. klasse-18 år (21 år ved fysisk- eller psykisk funktionsnedsættelse)

- 47 fritidsklubber (4.-6. klasse)
- 17 pædagogisk ledede legepladser
- 44 ungdomsklubber og ungemiljøer
- 4 ungdomsskoler

UngiAarhus er organiseret i Børn og Unges fem distrikter

Derudover arrangerer UngiAarhus bydækkende aktiviteter og indgår i det lokale samarbejde om udsatte børn og unge.

Nøgletal for UngiAarhus

- **6.116 børn er indmeldt i fritidsklub.** Det svarer til **59,5 %** (andel stabil)
- **2.692 unge er indmeldt i ungdomsklub.** Det svarer til **15,3 %** (andel faldende de sidste to år)
- **6.925 deltagere på 252 hold i ungdomsskolen**

2. Den fritidspædagogiske vision

- Eksempel på politisk fokusområde

Den fritidspædagogiske vision

Vedtaget i maj 2021 og betoner fritids- og ungdomsskoletilbuddenes værdi for børn og unge i Aarhus Kommune

Nøgleordene i visionen er:

- Fællesskaber
- Medbestemmelse
- Mestring
- Tilhør

Byrådet har vedtaget et *handlingskatalog* for arbejdet med visionen i hhv. SFO og UngiAarhus

3. Eksempler på aktuelle sager og temaer

Eksempler på aktuelle sager og temaer (1)

Stigende nationalt og lokalt fokus på
fritidspædagogikken

Opfølgning på arbejdet med den
fritidspædagogiske vision – udvalgsmøde den 1. juni

- I SFO
- I UngiAarhus

Eksempler på aktuelle sager og temaer (2)

Bedre personalenormering i SFO?

Bedre personalenormeringer i UngiAarhus?

Bortfald af kontingent til ungdomsklub?

Modernisering af de pædagogisk ledede legepladser?

A photograph of a soccer field at sunset. The sun is low on the horizon, creating a bright orange and yellow glow. Several players are silhouetted against the light. One player is in the foreground, running towards the left. Another player is in the middle ground, also running. A goal is visible on the left side of the field. The sky is filled with soft clouds. The overall scene is dynamic and captures the end of a game or practice.

4. Afrunding og eventuelle spørgsmål

Forklæde

2. marts 2022

Side 1 af 1

Introduktion til fritidstilbuddene på 6-18-årsområdet i Børn og Unge i SFO og Ungi Aarhus

Til: Børn og Unge-udvalget
Udvalgsmøde: den 16. marts.

BØRN OG UNGE

Pædagogik og Forebyggelse
Aarhus Kommune

1. Baggrund

Som led i det nye Børn og Unge-udvalgs introduktionsprogram er det besluttet, at alle udvalgsmøder i første halvår af 2022 starter med en introduktion til et udvalgt emne/område. På udvalgsmødet den 16. marts 2022 er der dagsordensat et introtema om fritidstilbuddene i Børn og Unge.

Introduktionen skal give udvalgsmedlemmerne et overordnet overblik, der giver udvalgsmedlemmerne de bedst mulige forudsætninger for at behandle kommende budgettemaer, byrådsindstillinger og de øvrige sager, der knytter sig til fritidstilbuddene i Børn og Unge.

2. Forberedelse til mødet

I bilag 1 er vedlagt en skriftlig introduktion til fritidstilbuddene på 6-18-årsområdet i Børn og Unge. Her redegøres for tilbuddene i SFO og Ungi Aarhus, idet der redegøres for det værdimæssige og lovgivningsmæssige samt indholdsmæssige grundlag for disse tilbud i Børn og Unge. Herudover gives et overblik over strukturen på området samt relevante nøgletal. Bilaget skal ikke ses som udtømmende, men kan tjene som et overblik, der kan give inspiration til at dykke nærmere ned i emnerne efter behov fremover.

Ud over introduktionsmaterialet er der vedlagt det oplæg, som indleder drøftelsen på udvalgsmødet v. kontorchef Mette Søberg (PUF).

3. På mødet

Disposition for punktet om introtema om fritidsområdet:

- Oplæg om dagtilbudsområdet ved Pædagogik, Undervisning og Fritid (PUF) ca. 10-15 min
- Herefter er der mulighed for spørgsmål fra udvalgsmedlemmerne.

Bilag

Som bilag er der vedlagt:

- Bilag1. Introduktionsmateriale til fritidsområdet i Børn og Unge.
- PowerPoint-præsentation om fritidsområdet i Børn og Unge

Fritid, Uddannelse og Forebyggelse

Grøndalsvej 2
8260 Viby J

Telefon: 41 85 90 56
Direkte telefon: 40 12 44 59

Direkte e-mail:
jcal@aarhus.dk

Sag: 22/007802-7
Sagsbehandler:
Hans Slot Kristoffersen
Astid Yates
Anne Fisker
Jesper Callesen